

Troncat legal

UNIVERSUL LITERAR

MARIUS BUNESCU: BARCI PE CANAL

In acest număr: MIHAIL DRAGOMIRESCU, SANDA MOVILĂ, MIHAIL CELARIANU, A. POP MARȚIAN, GEORGE MIHAIL ZAMFIRESCU, ION CĂLUGĂRU, OTILIA Ghibu, N. I. HERESCU, PETRE STRIHAN, M. BENIUC, RUD. A. KNAPP, PAUL I. PAPADOPOL, AL-SA DI IONESCU, B. CECROPIDE, N. N. TONITZA și PERPESICIUS.

An. XLII, Nr. 30.

25 Iulie 1926.

Lei 5.

Premiile editoriale

— CU PRILEJUL PREMIILOR „CĂRȚII ROMĂNEȘTI” —

Comentând o anchetă literară asupra „relelor” de care e bântuită literatura de astăzi, Paul Souday sublinia deunăzi, ca pe o serioasă plagă: premiile literare care ar corupe și pe scriitori și pe editori. Și poate mai puțin principiul în sine cât industrializarea lui care datează mai ales dela războiul incoace.

Premiile editoriale concepute ca o variantă, și uneori destul de gravă, a publicității, desigur că sunt departe de a organiza desfacerea cărților și de a educa gustul publicului, singurul factor durabil și pe care edată elădită popularitatea cărților, nimic nu o mai poate zdruncina.

Dacă Franța, cu o așa de bogată producție în cărți și cu un debit incomparabil superior nouă a simțit nevoia acestui element de vivifiere al desfacerii, cu atât mai mult la noi, unde o politică de protecție a cărții ar trebui să fie grija de toate zilele a ministerelor respective, orice stimulente pentru promovarea literaturii, trebuie privit cu osebă solicititudine și judecat în raport cu condițiile noastre locale.

De aceea din simplu pretext că la uaul din capetele acestei punți a premiilor ne-ar păndi industrializarea, nu e un motiv suficient ca să neglijăm părțile bune ale principiului și când ele se practică dintr-o frumoasă inițiativă particulară, să nu ne oprim și să nu relevăm meritele acestei inițiative. Iar dacă e cazul — să și însemnăm rezervele și sugestiile de circumstanță.

Premiile pe care le-a decernat zilele acestea editura „Cartea Românească” și pe care celtorii le-au aflat în amănunțime, invită la o serie de observațiuni din cele mai îmbucurătoare, a căror concluzie nu e de cât una singură: aceiași convăgere că premiile sunt un prețios auxiliariu al mișcării culturale dela noi din afară.

Dacă o societate literară, o Academie, un ceneclu sau revistă literară, sunt, prin natura preocupărilor lor selective, inclinate să practice mai mult premiile pentru lucrări tipărite, e firesc ca editurile, tot din natura preocupărilor lor să practice premiile cu subiecte date, deci să premieze lucrări manuscrise.

O astfel de răușită din partea casei de editură necesită o serie de precauțiuni a căror scrutare vom încerca-o fie și în pripă.

În primăvara acestui an literar, cu puțin înainte de sesiunea generală a Academiei Române, d. profesor C. Rădulescu-Motru invita Academia să desființeze premiile cu subiecte date, dintre cari atâta se amână din lustru în lustru fără a măcu vreun concurent de sămânță să se ivească. Deobiceiu premiile cu subiecte date se adresează acelei categorii de oșarditori tenaci și meticuloși, monografiști și oameni de specialitate, a căror muncă se realizează pe îndelete, dar hotărât ca și mașuroiul cărții nebănuite. Specia acestui fel de cercetători, nu e de bună seamă dispărută. Ea are însă cu atât mai multă nevoie de stimulare. Suma premiilor Academiei ca și lipsa de ecou a publicațiilor în marca masă a cetăților, iată cel puțin două desavantajii care au inutilizat aceste premii cu subiecte date la Academie.

Că așa stau lucrurile e suficient să privim lista manuscriselor premiate la „Cartea Românească”. Lucrări de specialitate în direcțiile economice, și etnografice au fost cu puțință întâi grafic su-

melor onorabile ale acestor premii și apoi siguranței de a se vedea editat, fără să mai adăogăm drepturile de autor ce decurg automat din această editare.

Premiile literare ale „Cărții Românești” îmbrășișară trei direcții din cele mai utile și pentru editură și pentru cetător. Ele suscită comentarii și le vom schița.

(Trecem peste o remarcă de ordin general și a cărei recunoaștere e astăzi curentă: încurajarea și scornirea talentului. Să amintim numai că regretatul George Cornea a debutat ca laureat la premiile „Cărții Românești”, cu „Simfonia morții” ceea ce l-a incitat să dea „Nebunia Lumii” lucrare înfinit superioară, și mai mult de cât o făgăduială a unei cariere epice).

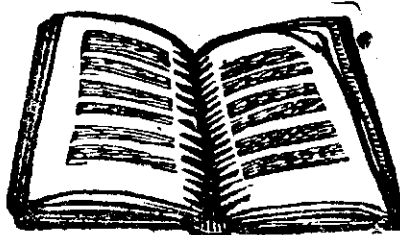
Întâiu literatura pentru copii. Nu curoaștem lucrarea d-șoarei Alice Gabrielescu, despre care se spun atâtea lucruri bune. E însă îmbucurător că literatura pentru copii — domeniu virgin și riscant totodată — a tentat un talent tânăr despre care se poate aminti că a fost relevat tot de un premiu al aceleiași edituri.

Premiul romanului a laureat talentul vîguros și atât de personal al d-lui Emanoil Bucuța. Autorul „Legăturii roșii”, n'avea nevoie desigur de confirmarea nici unui premiu. Faptul însă că un talent așa de independent ca al d-lui Bucuța a recurs la un concurs de manuscrise, este plin de învățăminte pentru marea mulțime a romancierilor noștri — prezenți și viitori — și arată utilitatea acestui premiu.

Al treilea: premiul pentru „monografia lui Alexandru Vlahuță” nu s'a decernat. Nu e prima oară când astfel de premii rămân nedecernate. Deunăzi, monografia lui Iosif, astăzi a lui Vlahuță rămân simple bune intenții. Necesitatea istoriilor literare, a monografiilor de scriitori este mai presus de orice îndoaială. Astfel de subiecte arată că editura are conștiința unei activități, pe care se simte datoare s'o încurajeze. Cum însă intențiilor ei nu le răspunde o egală râvnă, e locul poate pentru o revizuire a acestei laturi. Astfel de premii pot rămâne, ca simplă atracție pentru studenți zeloși, amatori de documente și de bibliotecă. Însă nu e de ajuns. Editura — și „Cartea Românească” are și interesul s'o încerce — trebuie să întocmească un plan de monografii și studii critice pe care să le încredințeze scriitorilor aplicați în astfel de lucrări. Secția poate fi încredințată unui nume consacrat în critică și istorie literară așa cum se practică în Occident. Astfel de lucrări călăuzesc o literatură și dau imbold și îndrumare lucrărilor de felul acelor care astăzi se lasă dorite.

Cu aceste completări, premiile editoriale — pe care „Cartea Românească” le cultivă cu metodă și dragoste constituie unul dintre prețioasele stimulente ale vieții noastre culturale și a le fi semnalat în special, era pentru noi o obligație.

PERPESCIUS

Cântec de secere *)

de N. I. HERESCU

Spicele pe 'ntrecere
Fierul să le secere,
Surioară secere,
Pice'n juru-mi spicele,
Măinile ridice-le,
În mănunchiuri pue-le,
Și în stoguri sue-le
Să 'mpânzească văile
Și să umple căile
Unduite 'n carele,
Lîn legănătoarele,
Ce-or să ducă satelor
Soarele bucatelor.

Surioară secere,
Fierul tău să secere
Spicele pe 'ntrecere.

Crească 'n juru-mi val de jar,
Ochii cât cuprind hotar,
Să se strângă prund de aur
Strălucind ca un balaur,
Brațu 'n spice să-l implânt
Pătimaș, fără cuvânt,
Grăul de pe jos să-l svânt —
Spic să nu las pe pământ,
Bob să nu piară în vânt.

Tac, tac secere,
Spicele, pe 'ntrecere.

Că eu mâine — zorile
Când deșteaptă morile —
O să-mi iau comorile,
O să 'njug plăvanii mei,
O să pun în ear saci grei
Și-o să tai printr vâlcele
Drum la moara lui Vanghele,
Să duc rodurile mele,
Galbeni buni să iau pe ele.

Surioară secere,
Spicele, pe 'ntrecere,
Fierul să le secere.

Că eu mâine—vrei nu vrei—
În chimir am galbeni grei,
Știu eu ce-o să fac cu ei,
Vezi, așa sunt eu ursat,
Soare port în pieptul lat,
Și în vînt am tot soare,
Trupul simt cum mi-l dogoare,
Înima cum mi-o înfloare;
Nu urăsc vădanele,
Dragi mi-s fetișcanele
Și iubesc codanele.

Și în svonu-amurgului
Șar pe șaua murgului,
Strâng cureaua frâului,
Trec prin vadul râului,
Mă opresc în sat vecin,
Crăsmărița să-mi dea vin,
Că-i crăsmarul chior de-un ochi,
Nu mi-e teamă de deochi.

Tac, tac secere
Spicele, pe 'ntrecere.

Că m'oi duce
Miine sură la răsenece
Și'n lumina serii blândă
O să stau la pândă,
Ager ca crețele:

*) Din trilogia: „Glas din frunză frânt în trei”, a cărei primă parte, „Descântec de fată, la lună” a apărut în „Năzuința românească” (Craiova, an. V, nr. 4—5), iar a treia și ultima parte, „Cântecul scripcarului bătrân” va apare mai târziu.

MAHABARATA

Desfrunzire

Pe Marius Adumbrescu mulți dintre colegii îl cred un mare învățat; toată lumea, însă, îl ocolește discret, ca pe un fel de primejdie ciudată.

Când am intrat primă oră în biroul în care fusesem repartizat și unde aveam ocazia să-l număr printre colegi, dintre privirile piezișe, nedumerite, sau binevoitoare, cari mă întâmpinară, una singură se opri mai mult asupra mea, cu o blândețe adâncă și un surâs prietenesc și învâluitor.

Luai, chiar în clipa aceea, o poză inocentă, de copil care se lasă mângâiat, răspunzându-i printr'un zâmbet inferior și măgulit. N'aș minți, dacă ași spune că așa mi-am petrecut prima zi de funcționarism: între 8 și 1, schimbai cu colegul meu, deabia cunoscut, priviri zâmbitoare, pline de farmecul special al prietenilor cari prind să se înfiripeze.

A doua zi chiar, el dintr'odată veni spre mine, călcând încet, parcă să nu supere parchetul, cu mâinile în buzunare și cu surâsul acela misterios și blând.

— Ați luat slujba 'n primărie... mă încurajă el.

— Adevărat — zâmbii, ușor întințit.

— Aci tot e mai bine... La contabilitateee!... urmă el, complectându-și vorbele printr'un gest special.

— Pentru mine... îi răspunsei, cu modestie cochetă.

— Mă rog!

Pică 'n ghiară fetele,
Și nu scapă nici neveste,
Știu eu dragostea cum este,

Că flăcăi ca mine nu-s
Sapte sate 'n jos și 'n sus.
Trupul, trunchi mi-e de tufan,
Ochii mi-ard, ca la vultan,
Părul meu — cărbunele,
Buzele — tăciunele.
Când învârt la horă jocul,
Joacă omul, joacă locul.
Și-apoi știu să strâng mijlocul.
Și când frâng un trup de fată
Nu mai uită niciodată.

Și pornesc, în toamna asta,
Să-mi aleg și eu nevasta.

Tac, tac secere
Fierul tău să secere
Spicele pe 'ntrecere.

Vând eu mâine snopii mei,
Galbeni grei să iau pe ei,
Știu eu ce-o să fac cu ei.
Că nevastă ca a mea
N'a avut și n'o avea,
Niciodată nimenea
Și pe Domnul l-ar fura.
Și-o să joc la nunta mea
Să se ducă pomina,
Să s'adune satele,
Cu nenumăratele,
Din trei colțuri ale văii...
Să mă pizmue flăcăii,
Și să plângă fetele
Tremurându-și betele

Surioară secere,
Seceră pe 'ntrecere.

N. I. HERESCU

— Dumneavoastră, sunteți demult? mă prefăcu că mă interesează.

— Merg pe trei ani; — mă lămurii colegul — înainte lucram la personal, pe urmă m'am mutat aici, că e mai liniștit. Înțelegi... Când cineva... Apropo, dumneata ești scriitor?...

— Hm, așa... nițel... deabia murmurai.

— Te cunoști după față, se vede că ești poet... ha, ha, ha!...

— O, mulțumesc! mă rușinai, de rugare.

— Ei, vezi? Așa că te-am ghicit? (râse triumfător) — Acum adio. Mai vorbim noi.

Și o luă binisor, abia călcând parchetul, până la masa lui.

De acolo, mă ținu într'un zâmbet, vreme de două ceasuri, până când, isprăvindu-și hârțiile, trase sertarul, scoase un sul, mă privi semnificativ și se apropie din nou, clătinați și misterios.

De pe la unsprezece biroul intra, de obicei, în liniște: funcționarii citesc, sau vorbesc adunați; funcționarele iglițează grăbit, Marius Adumbrescu trase scaunul

MIHAIL CELARIANU

nul dela masa vecină, se așează comod, zâmbind neîncetat, puse sulul pe colțul mesei mele și, fără grabă, îl răsucî. Hârția groasă, îngălbenită și întepenită în răsucire se desfășura greu, lăsând să se vadă rândurile mari și decolorate și inițialele înflorite cu roșu, dela începutul fiecărei pagini.

— Așa că am darul să cunosc oamenii? Ce zici?... Puteam să jur că ești un artist. Mie totdeauna mi-a plăcut — cum să zic? — să vorbesc cu artiștii. Fratele tatălui meu a fost pictor — el a făcut chiar biserică dela Hucești — sora lui, deși bătrână, face și astăzi versuri.

Fu... încă de mic copil... (tremurător) simțeam ceva... ca un fel... de melancolie...

Mă așezai mai bine, înclinând capul, cu interes crescând.

— Vezi dumneata — urmă vorbitorul — chiar când sunt la birou, simt ceva care...

— Te înțeleg — suspinai, colegial.

— Văd că ești o fire de artist. Pentru mine spun drept, că, viața, fără poezie, e ca și moartea... Și cred că nu mă 'nșel.

— O, domnule Adumbrescu!... suspinai, înțelegător.

— Trei părți din viață pot să spun

Mă afund cu gându'n lucruri vechi...
șerpi-albaștri fumegă ispită,
toamnă aspră șueră 'n urechi,
zboară amintirea risipită.

Zboară frunza putredă în vânt;
(una câte una toate zboară)
ieri podoabă, mâine iar pământ
și podoabă iar în primăvară.

Toamnă 'n suflet desfrunzit de vis,
aur mort în scrașnet pe poteci,
zare plumbuită 'n cerc închis,
șiruri de cocori — metanii reci.

Se indoale sufletul în toamnă,
când să-l îngenuchie vrea furtuna;
dor de frunză la pământ l'indeamnă
să se culce pentru totdeauna.

Și se întrebă sufletul din trunchi
cea din urmă frunză când îi zboară;
sufletelor toamna în genunchi
le-o da frunză nouă 'n primăvară?

PETRE STRIHAN

c'am închiriat-o artei; iar în nouă-sute-opt sprezece am făcut și o piesă în trei tablouri, care s'a și jucat: „Steagul Țării”. Au fost persoane cari plâneau în sală, încet, bine 'nțeles. Uite afișu... la școara Silvestru. eh, domnule Ceruleanu!...

Și, lăsând brațele să-i cadă, plângător, pe genunchi:

— N'ai auzit niciodată de mine?...

— Ba, dacă nu mă 'nșel... răspunsei.

— Zău? Unde? Nu prea am publicat nicăeri.

— Parcă, printre prieteni, o încurcai.

— Eu scriu demult. Aștia (mizerabilii de funcționari) habar n'au! Nu-mi place să citesc la oricicine. Dumneata ești om inteligent și pricepi. Scuză-mă, să nu crezi că-ți fac complimentele... Aici — rostogolind sulul — ași avea (cu importanță subită) Mahabarată, Patru ani am muncit la ea... direct din sanscrită.

lughețasem.

— Sta! bine? — mă întrebă, protector. O șauzi. Am merge la inspectori — unde e gol — dar e prea frig.

— Aud, cum nu, te rog! E o adevărată surpriză... mă precipitai, nemai încupând în piele de bucurie.

Și Adumbrescu începu să citească. Cu vocea și mâinile tremurătoare, parcursă, rând după rând, vechia scriptură păgânească, înghesuindu-se în mine și gifăind decătorci episoadele erau mai turburătoare. Când ritmurile se îndârjeau, se oțerea și el; vocea i-se ascuțea, scrijelind aerul, parcă lar fi tăiat cu ferestrăul. De multe ori piciorul lui, entuziasmat, mă apăsa pe ghiată, sau brațul lui imbecilăcea gâtul cu strâșnicie, lipindu-și fruntea infierbântată de tâmpla mea inertă...

Vreme de trei ceasuri minunca indică mi-se desfășură în auz, cântată de vocea pasionată a poetului, încât, la un moment dat, mă simții întepenit și eu, ca un lakir, și, când, cu greutate, îmi smulsei privirea din feeria mitică și o aruncai, decolorată, în sală, birourile toate erau goale, ușile date de păreți; servitorii băteau dosarele prăfuite.

— Ei — ce zici? — râsuflă, doborât, când văzu c'am mai dat semne de viață.

— Ne-mu-ri-toa-re!!!

MIHAIL CELARIANU

Pentru Myriam cea de acum trei sute de ani și de azi

Cum ar fi așteptat să alunece de pe marginea unui flaut de fildes, o picătură de cer, așa aștepta să cadă din colțul gurii ei, un cuvânt. Dar doamna din rama ovală cu părul venețian și ochi prelungi de aur, ațipise sub franges-urile moi ale genelor, va clinti.

Numai mâna, cu unghii ovale de chihlimbar, par'că, surăse din mâncile largi de dantelă argintie.

Câte secole îi sărutase oare gura, căci rama ovală pierduse aproape culoarea și numai numele, micul nume „Myriam” rămăsese ca o chemare, ce străbătea vremile.

Ușa se deschise încet și capul rotund și gălbăniș al lui David își făcu apariția, trăgând după el un trup slab, cu umerii încovoiați, cu hainele fugind par'că pe el.

— „Ce faci, Myriam, nu vii?” și se plecă spre ea, căutând să o mângâie pe frunte. Dar Myriam își trase repede capul de sub degetele lui osoase. Nu era obicinuit cu refuzurile, dar nu se supără. Era prea sigur de ea spre a se năcăji. Se îndreptă spre ușă, mai întoarse odată capul lui gălbăniș și șopti.

— „Vino repede, Lea te așteaptă” — și plecă — Dar ea nu se clinti. Apariția scurtă a lui David, nu isbutise să întrerupă șirul gândurilor. Ele rămăseră perfect echilibrate în cutia lor de fildes.

Când intrase în micul magazin de bibelouri, în căntarea lucrurilor rare, ce colecționa pentru cuibul ei, patronul, un tânăr foarte amabil, se apropie de ea polițicos și îi spuse că a găsit ceva pentru doamna, un lucru de preț, care îi va face mare plăcere, în afară de vechimea lui — peste trei sute de ani, — rezervă și o deosebită surpriză. Myriam, curioasă ce nu să-l vadă numai decât și tânărul scoase micul portret oval dintr-o carapace verzuie, în care erau încrustate în filigrame de aur, literele ce sărutau numele „Myriam” în afară de coincidența numelui, Myriam se sperie de asemănarea chipului, se plecă spre rama ovală și se văzu ce într-o oglindă ireală, cu fruntea îngustă împodobită cu două siraguri de perle, ce se prelungiau împletindu-se în cozile grele de cupru topit. Gura, de oboasă, își răfrânsese buza de jos, după un sărut. Ochi prelungi, cu colțurile ridicate spre tâmpale, ochii leneși ațipii par'că, înecați într-o apă de aur schimbătoare și perfidă, sub umbrele noi ale pleoapelor.

Myriam își simți inima pe buze. Nu visa — se convinse când auzi pe tânăr vorbind:

— „Portretul, după cum vedeți e foarte vechi și ceace m'a făcut să-l rețin pentru dumneavoastră, e ciudata asemănare”.

— „Da, șopti Myriam, pe gânduri — o ciudată asemănare, mai mult chiar..”

Tânărul completă. Acelaș cap, acelaș nume, și mai ales acelaș surăs. Și Myriam repetă ca un vis: „Acelaș surăs”. Portretul deveni un elegant pachetel, pe care ea îl duse acasă ca pe greutatea propriei ei ființe.

Acuma îl are la ea în odac, deasupra divanului pe care stă neclintită și așteaptă un cuvânt. Pleoapele îi sunt plecate, dar printre gene privește portretul ce se împânzește într-o atmosferă fumurie. Măinile cu unghii ovale se mișcă și din mâncile de dantelă picură sunete albastre

de falut. Perlele dupe frunte alunecă în picături de răsete argintii, mâinile se desprind, se subțiază și se risipesc și goală, cu picioarele foarte înalte, cu sânii ce două monede vechi cu efigiile mici și reliefate, prinși în bucle de argint, cu mâinile întinse, cu degetele întoarse din vârful cărora se scurg boabe de rubin, ca un fluture uriaș, instelat, dansează țirând între dinți, capul sfântului decapitat. Dar ape albastrii se întind, se apropie, o înconjoară, o acopere, se încheagă în judul gâtului ei și îngheață deodată, lăsându-i capul deasupra, pe o țipsie de sticlă, cu gura însângerată, ca o floare.

Clopoței de argint picură lacrimi de cer și o față sălbatecă aleargă ducând înspre vale o turmă de capre negre. Un ied subțiratic cu coarne elegante de diavol a rămas în urmă și ea se tăvăleşte cu ei, în ierburile sărace. Iedul a ingenuchiat și îi sărută tălpile goale cu limba lui de catifea, îi mângâie trupul adus ca un arc, gata să plesnească. Seara coboară după colinele blonde pe trepte de liniște și ie răcorește frunțile lor mici, de bestii.

Dar de ce au încetat viorile, în parcul florentin și inșii și-au plecat capetele lor argintii. Ce mână aprinsă de furia geloziei, lasă să cadă spada neagră deasupra capetelor celor doi, ce stau ochi peste ochi și gură peste gură? Dece pe frunțile lor obosite de voluptate, au înflorit erinii morții?

Rândunele fumurii bat acru și se lasă în curtea de piatră a cămătarului din Veretia. Din balconul suspendat de-așupra Adriaticii, o față aruncă fărămături, la pescărușii ce aleargă sub balconul ei,

E romantică, naivă și albă ca un crin alb. Dar de ce în partea stângă, fără ca ea să știe, a înflorit un crin roșu, pe marginea căruia a înflorit o boabă de rubin?

Un glas cunoscut din prag, o strigă nerăbdător. „Pentru Dumnezeu, Myriam, Lea te așteaptă”. Și din nou capul lui David se ivi rotund și întrebător. În spațiile lui, Lea răsă, arătându-și gura subțire ca un punmal.

Din senină, Myriam deveni neliniștită. fluturi albastrii înfloriră sub pleoape; trupul înalt și subțire se subție mai mult, plecându-se de gânduri; ochii prelungi de aur, fugiră mai mult spre tâmpale, într-o așteptare și gura, mai ales gura aștepta ceva, căci buza de jos se răfrânsese mai mult, ca o ramă din care piourau dorințele.

Ce miragiu, ce oglinzi de panopticon îi adunase chipurile, o întâlnește cu ea înșși, isbutise după atâtea mii de ani să o facă să se recunoască? Ce fir nevăzut de ea o legase totuș de chipurile bizare, ce trăiseră în alte vremuri, cu altă lume, cu alte pasiuni? Ce putere păstrase intactă în carapacea de fildes a minții ei, imaginile limpezi, amintirea trupului și a chipului ei, cu alte dorințe, cu alte visuri? Cum de isbutise întâlnirea cu ea, cea de acum câteva sute de ani, să facă să cadă vălul impenetrabil, pe care îl purtase în ea fără să știe?

Se simția totuș umilită de atâtea bogăție. Se simția micșorată să poarte în neînsemnata ei ființă de azi, atâtea splendoare regcască, atâtea visuri moarte. Cu o erabă, care nu și-a văzut măciocată frumusețea trupului, așa trăise până acum. Cum de i s'au ridicat pleoapele moarte?

Se gândi la David și îi fu peste putință să îi deslușiască amintirea. Zadarnic gân-

Strofe de toamnă

Toamna priveghează nășalia miriștei
și tușește moale între foi de aguzi,
plâng prin vii, cu umbra'n brațe nucii uzi, —
uși scutore în golul liniștei...

Au căzut din strășini cuiburi noi de vrabie,
puți fără pene bat din aripi mici,
dar pământul îi ucide cu furnici,
văntu-i taie ea o sabie.

Țipă coasa 'n luncă răsturnând fânețile
și oftează 'n câmpuri lanuri de porumb,
păsări vinete plutesc pe zări de plumb,
iar prin văi se culcă ceșile.

Curg de pe coline râurile oilor,
Și vâslesc pe dealuri trâmbe de balsam;
— ia ascultă cum se coace nuca'n ram
și în lanuri, goana foilor!

Bivoli mari își treacă, sus, de cer spinările,
torturi moi de scamă între plopi s'au prins.
— Cine moare în lîvezi, de și-a aprins
nalba naltă lumânările?

A. POP MARȚIAN

*) Din volumul „Troite la răseruci”, sub presă.

durile ei pipăiră chipul lui, căci nu îl găsi nicăeri. Nu se miră. I-se păru firesc să nu și-l amintească. David nu era nimic pentru ea. Il primise atunci când nu dădea nimic, cu indiferență. Fie pentru el păpușe rară, pe care o împodobi cu lucruri de preț, o expuse în toate ocaziile și o adoră cu violență și siguranța pe care i-le dau atitudinea ei placidă și absentă la omagiile bărbaților. Tocmai acum își da seama că nici sufletul nici trupul ei nu luase parte la bucuriile lui David. Acum își dăde seama că o altă iubire îi trebuia și pentru această iubire, pe care o aștepta, se pregăti întreaga ei ființă. Pentru această iubire, chipul în culoarea fildesului se umbră cu tonuri de marmoră înverzită; gura se înegri ca o ramă; ochii se îngreunară de visuri galbene, părul se aprinse ca o toamnă de cupru și sufletul își înflori toate drumurile.

În galbenele covoare de mățusuri moi, pe cari le scutură soarele în după amiaza de August, prin storiile lăsate, Myriam căuta în amintirea ei un chip, un zâmbet, o gură, care să o fi înflorat vreodată, care să facă să vibreze în ea dorința. Dar oglinda miraculoasă a amintirii, refuză cu îndârjire această stăruință a ei. Pe apa ei capricioasă nu se prinsese nici un chip. Simți mai mult visul și deșertăciunea ei lângă David și rămase incredibilă, cu ochii enormi, deschiși, neclintiti, suspendați de-asupra unui abis. Valuri, valuri, lumina își ondula mățusurile moi și galbene și în fluvii subțiri de aur poposiă pe marginea ochilor ei absenți picurându-și în ei visurile, ca în două golfuri mici, de chilibar.

Spectacolul începuse, dar pe Myriam încetă de a o interesa din primele clipe. Cu ochii absenți cercetă sala suspendată în cameră uriașă de umbră. După scenă, fire slabe de lumină albastrii străbăteau aerul, pietând chipurile spectatorilor cu tonuri livide. Era o reprezentație ciudată, cu rolurile inversate. O reprezentație de spectri pietrificați în scaune invizibile, ai căror adevărați spectatori, erau cei câțiva actori, ce se agitau într-o adevărată atmosferă de realitate, de viață.

Balconașele cu margini de catifea aurie ale lojelor, plecate peste vid, formau împrejurul sălii un început de cer, cu surâsuri serafice, cu mâini de argint, cu frunți suave. Toată sala plutea între vis și moarte, într-o totală absență, sau într-o obositoare și exasperantă încordare. Ca o coardă de oțel, un singur nerv întins, gata să plesnească, legă pe firul lui atenția tuturor. Dacă s'ar fi făcut un sgomot în sală, coarda ar fi plesnit brusc. Atunci, în miștile lor o singură poartă s'ar fi deschis pentru toți ca o rană profundă și i-ar fi durut ca o pierdere iremediabilă.

Nu mai pe Myriam nu isbutise spectacolul să o prindă sub arcul lui miraculos. Între ei se prăbușise o lume abstractă. Scena rămase goală și câteva momente fu o liniște ireală. Myriam își auzi gândurile vorbind tare și se sperie. Își auzi perlele din urechi plângând și se miră. Simți două pumnale, ce porneau din partea opusă a lojii ei, se prelungeau dureroase străbătând aerul și nemiloase îi răniău gura și Myriam tresări de frig și de neliniște, plecând pleoapele, neliniștindu-se să se uite din ce loc veniau. Plecându-și-le, pumnalele își mutară vârfurile depe gură pe pleoape, sărutându-le pe amândouă, chinuitor. Gândurile se svârcoșiră ca sub un incendiu și Myriam ridică brusc pleoapele. Brusc, din întunerecul sălii, răsăriră două flori de incendiu, cari îi arseră gura. Sub ce frunte grea de gânduri erau încrustate

N. N. TONITZA: PE VERANDA

privirile ce o cercetau cu stăruință, cu deamănuntul, răspândind în ea efluvii prelungi de plăcere, senzații atipice de atâtea sute de ani, gama infinită a muzicii interioare. Sala începu să se clatine în ondulari prelungi, scena se depărta vertiginos spre fund, devenind din ce în ce mai mică, asemenea unei jucării luminoase, logile se prăbușiră fără sgomot în viduri invizibile și în atmosfera ce se așeză dealungul pereților în straturi albastrii de fum, în tapete moi de umbră, se infăptui încetul cu încetul chipul — numai atât — chipul cu ochi bizari, cu gură palidă.

Ea avu o clipă de neliniște și de frământare dureroasă. Unde îl mai văzuse? Dar încetul cu încetul, chipul lui se întregi în amintirea ei. Atunci inima ei avu un jipăt scurt de bucurie, căci îl recunoscu. Era acelaș cavalier florentin, ce murise pe gura ei, acum trei sute de ani. Halucinantă, se piecă mai mult spre el și îl sărută imaginea depărtată între pleoapele ei prelungi. El îi surăse și în clipa aceea sala se luminea cu mii de oglinzi. Se isprăvisse spectacolul.

Mâini nevăzute o îmbrăcară, pași străini o purtară pe scări, harfe serafice îi sărutau fruntea plină de extaz, mâinile grele de bucurii.

Că o cangrenă urcă în ea fericirea și o cuprinse și sufletul ei se plecă și sărută cu recunoștință rana vie și adevărată a beției desăvârșite.

Uluit, îngrijat, David o purta aproape în brațe pe scările, ce păreau că nu se mai sfârșesc, șoptindu-i pierdut:

„Nici nu aș fi crezut Myriam, că te poate impresiona atâta un spectacol!”.

Gaspar era neliniștit. Gura femeii — aceea rodică putredă — se prelungea în amintirea lui, îl urmăria cu nesocotită. O voluptate amară și dureroasă îi ardea simțurile. Nedeslușite efluvii de plăcere îi închideau ochii, strângând între pleoape amintirea ei. O urmărea din dosul gamurilor cum mergea pe stradă, cum zămbia în capul scârilor conducând pe cineva, cum își legăna trupul încrustat în chaise longue-ul molatec după verandă. Cum grele i-se lăsau pleoapele și colțurile gurii, rămânând ceasuri întregi neclintită. Ca în vis părea că răspunde întrebărilor unui bărbat înalt, galbenicios, ce venia să-i sărute mâna — pro-

Primăvara ce s'a dus...

de GEORGE MIHAIL ZAMFIRESCU

— Act provincial —

— urmare —

babil bărbatul ei. Părea că nu o interesează nimic din afară, ci numai ceace purta în ea. Venit de curând în acel oraș, casa lui era peste drum de a ei și astfel că neștiințerit putea să o vadă în fiecare zi. Această apropiere și totuși această depărtare îl irita. În chip discret se interesase ieri și o zi despre vecinii lui. Aflase tot ce se putea afla dar tot nu era mulțumit. Aflase despre soț că e pasionat de femeia lui. Că ea e o ființă rece, măsurată, conștientă de frumusețea ei și cuminte. Dar ochii lui o descoperise adevărată, altfel de cum părea oamenilor, în seara aceea de spectacol, când o văzuse întâia oară. Descoperise în colțul gurii ei și în prelungirea pleoapelor, câtă sensibilitate picură din vârful degetelor ei subțiri, câtă bucurie izbucnise pe fruntea ei. Clipa aceea, când peste mii de oameni, peste spații uriașe, chipurile lor se apropiase și se sărutase. El nu putea uita. Dar dintr-o șfială, dintr-o teamă, nu făcea nici o sforțare spre a o cunoaște. Se lăsa luat de această toropeală voluptuoasă, care se strecura în el ca o otrăvă. Era întâia oară când iubia astfel, pe o femeie pe care nu o cunoștea, dar despre care bănuia că este așa cum ar fi dorit-o el. Era într'adevăr nouă această sensualitate aproape matadivă, dorind-o, dar megrăbind nimic spre a o avea, pe care o primia pentru savoarea ei deosebită. Și se părea că această ființă era într'adevăr nouă și curată. Bărbatul ei era un incident, care nu schimbăse nimic din puritatea sufletului ei, și pentru această candoare hănuță, palpită. Aștepta, și așa cum știa, după cum era sigur că și ea așteaptă clipa, când ei avea să sărute întâia oară, gura ei crudă.

Cum de isbutise Myriam oca cu sufletul — monedă de aur vechiu, în care timpul încrustase atâtea efigii, de mii de ani — să pară ființa nouă și suavă, către care tindeau dorințele lui Gaspar? Cum de isbutise parfumul putred de fructă prea coaptă, să se schimbe în mireasmă primăvăratecă?

În acest timp, Myriam îl căuta prin mulțimea ce trecea pe stradă, prin expozițiile pline de amatori, prin sălile de spectacole.

Căuta cu exasperare ochii șterși de mistice vizionar al omului regăsit după atâtea așteptare. Febrilă, agitată, trecând cu ușurință dela o expansiune la o totală absență, absorbită ore întregi într-un gând, Myriam era într'adevăr o ființă nouă pentru David.

Aurie după amiază își scutură mătășurile moi peste strada pustie. Crisantheme uriașe de soare tremurau în geamurile închise. Încet, ca o navă plutitoare pe fluviile de lumină ce ondulau pe străzi, Myriam aluneca, înfășurată în visuri, spre casa ei. Dar tresări, se opri, arecul gândurilor plesni brusc, mâna se agită pe inimă, căci în fața ei, venia încet, cu ochii blânzi, Gaspar.

Spaima ținu numai o clipă. Linistită, se reculesc în seninătate și bucurie și zimbând cu ochii, cu gura, cu mâinile, cu întreaga ei ființă, rămase așteptând. Și ca și când se cunoșteau de întotdeauna, ea și cum astfel trebuia să se întâmple, fără să-și spună nici un cuvânt, surâzând mereu, în loc să intre în casa ei, în chip foarte firesc, se plecă aproape, sărutând pragul, sub mâna ocrotitoare a lui Gaspar, care îi deschise halucinat, poarta casei lui.

SANDA MOVILĂ

SERAFINA: Mai știu eu de ce?! Așa, ca doi copii fără minte...

MIRON: Adevărat. Bine că nu ne-a arzit cineva.

SERAFINA: Ne făceam de basme.

MIRON: Curat! Gura lumii...

SERAFINA: ...numai pământul o astupă!

MIRON: (s'a oprit, cașicum și-ar fi adus aminte de ceva dureros). Pământul! Mare păcătos e pământul asta! Ne poartă în spinare, ne plimbă, ne îngrașe: pentru el, nu pentru noi...

SERAFINA: (nedumerită). Cum pentru el?

MIRON: (continuă plimbarea). Să nu mai vorbim. Lasă. Sunt trist, astăseară și... — feldefel de gânduri. (s'a oprit cu ciudă). Ai! pământul asta! Mi-aduc aminte că am citit undeva de un Zeu care și mânca progeniturile. Așa suntem: pământul e Zeul iar noi progeniturile.

SERAFINA: Păcatele mele! niciodată nu te-am auzit vorbind așa.

G. M. ZAMFIRESCU

MIRON: (rezemat cu spatele de ușa din fund, cu ochii în pământ, suspinat). Nici odată.

SERAFINA: Ce să-i faci? Așa-i uneori. Inima omului e ca un hârb cu apă tulbură.

MIRON: Tulbură și amară, Finel, Chinină, nu aliceva.

SERAFINA: (se apropie, dragăstoasă). S'o limpezim, Mironel.

MIRON: (n'a fost atent; tresărit). Ce să limpezim?

SERAFINA: Apa tulbură... și amară... hârb...

MIRON: (supărat, gesticulând). Ce apă, soro, ce tot dai zor...

SERAFINA: Stai, nu te supăra omule — s'o luăm domol. N'am spus eu, adinea-ori, că inima omului e ca un hârb...

MIRON: (înfelege, își aduce aminte, se luminează). Ai, da! Ai dreptate, Fineluş. Așa-i: inima hârb cu apă tulbură. (s'a oprit lângă Serafina și-i ridică bărbia cu două degete; admirativ). Mumm! Cum te-ai îmbujorat... Draga de tine! Pareă te văd, acum douăzeci de ani.

SERAFINA: (clipind repede, cu ochii în jos). Mironel, nu-i așa că...

MIRON: Acum douăzeci de ani, Fineluş, când...

SERAFINA: Mironel dragă, n'ai vrea tu. Uite, să stăm amândoi. (s'au așezat: ea, în fotoliu; el, pe brațul fotoliului; se țin de mână). Uit, nu știu cum să-ți spu, Mironel, dar amintirea asta frumoasă...

MIRON: Ce amintire, soro dragă?

SERAFINA: (a închis ochii și suspină). Acum doi ani, la treisprezece...

MIRON: (vrea să se scoale) Iar? Iar treisprezece Sept...

SERAFINA: (îl reține). Mironel! Să poate să nu-ți aduci tu aminte, Mironel? Iarcă te văd: ai venit dela slujbă pela șapte. Eram la poartă, cu madam Miu.

MIRON: (indolnic) Mda, — parcă...

SERAFINA: Ai adus o sticlă de vin și...

MIRONEL: (inseninat, cu arătătorul stâncei la bărbie) Da, da, da! Așa e, Fineluş! Așa e, nevastă. Ia uite ce bine au-aduc aminte. O sticlă de vin. Mi-o lăduse Săndulescu. Avea Săndulescu asta o vie de se dusese pomina. (intrigă). Știi că nevastă-sa...

SERAFINA: Ce ne pasă nouă de nevastă-sa, Mironel? Să vorbim de noi.

MIRON: Adevărat. Să vorbim de noi.

SERAFINA: Pe urmă, am mâncat sub castan. Răsărise luna, cu o tingire de aramă și...

MIRON: (distrat). Când? Ai la treisprezece... Da, că spuseși adinea-ori, Erai la poartă cu madam Săndulescu.

SERAFINA: Nu, trată! Cu madam Miu.

MIRON: Cu cine?

SERAFINA: Madam Miu, de alături. Nevasta lui Tincă, dela primărie.

MIRON: Asta-i acum! Nu spuseși tu de Săndulesca, adinea-ori? Nu vorbirăm noi...

SERAFINA: Da de unde, Mironel? Eu ți-am spus de...

MIRON: (repede)... Săndulesca!

SERAFINA: Nici pomeneală! Tu ai spus că Săndulesca...

MIRON: Păi... ce-are-face ea cu madam Miu?

SERAFINA: Știu eu? Poate's prietene...

MIRON: O brodiști. Nu asta, Serafino. Cum ai ajuns tu să vorbești de Săndulesca?

SERAFINA: Eu?

MIRON: Da, cine?

SERAFINA: Nici nu i-am pomenit numele.

MIRON: Uijă dela mână până la gură, (se scoală, se depărtează).

SERAFINA: Iar te superi!

MIRON: (se întoarce, supărat, gesticulând). Păi cum să nu mă supăr, Serafino? Nu-i de supărare? Mă rog mătaie, să ne înțelegem: am vorbit noi de Săndulesca ori nu?

SERAFINA: Am spus așa: eram la poartă, cu madam Miu, și-ai venit tu cu o sticlă de vin dela Săndulescu.

MIRON: Bun, până-aiici se aprobă.

SERAFINA: Ei, și-ai vrut să spui că nevastă-sa...

MIRON: Eu?

SERAFINA: (se scoală, se depărtează). U! nervi de gumilastică să aibă cineva...

MIRON: Iar te superi?

SERAFINA: (se întoarce, supărată, gesticulând). Păi cum să nu mă supăr, Miron Popovici?

MIRON: Mare comedie și asta! Carevasăzică, eu am spus? Hm! Uit dela mână până la gură. E prăpăd.

SERAFINA: Păi vezi?

MIRON: Văd.

SERAFINA: Bine că dat Dumnezeu!

MIRON: Văd, — și nu mă bucur de loc de ce văd. Uituc, reumatism... Vestitorii morții, nevastă! (pauză; Miron, ca din senin). Carevasăzică, atunci am mâncat în curte, sub castan. Imi aduc aminte. Cum să nu-mi aduc? Așa-i: era madam Mișu la poartă.

SERAFINA: Când mâncam, plecase madam Mișu.

MIRON: Adică, da — plecase.

SERAFINA: ...Și, pe urmă, ne-am plimbat în grădina publică. Cânta muzica roșicilor.

MIRON: (oftează). Nu mai sunt roșicorii că au fost odată.

SERAFINA: (turată, surzând amintirilor). Și... (se joacă, stielnic, cu gulerașul galben aprins).

MIRON: (după câteva clipe de așteptare, privind-o miop). Și?

SERAFINA: ...Acasă, Mironel! Când ne-am întors acasă!

MIRON: Ei, ce-a fost când ne-am întors acasă?

SERAFINA: Se poate să nu-ți aduci în aminte, Mironel?

MIRON: Cum să nu! Am mâncat sub castan, ne-am plimbat prin parc, unde cântau roșicorii, ne-am întors acasă, căs-când și... (repede) ne-am culcat, ce era să facem? Nu era să... (pare că înțelege și rămâne locului). Serafino! Nu cumva... (se apropie, cu pași grabnici și-o prinde de mână). Nevastă! Nu cumva te gândești la...

SERAFINA: (râde silit) A, nu! să nu... Alceva, eu...

MIRON: (o privește, mut).

SERAFINA: (se uită în ochii lui; a uitat să râdă).

MIRON: (ii tremură bărbia și buzele; nu mai are nimic comic în el).

SERAFINA: (cohoară ochii în pământ).

MIRON: (privește în gol, trist; aspiră adânc).

SERAFINA: (ridică privirea spre el, stielnică; nu știe: e supărat pe ea, sau trist).

MIRON: (ii lasă mâna, ușor, cașicum i-ar așeza ceva în poală; se depărtează; a rămas în fața ferestrii și oftează; se plimbă).

SERAFINA: (stielnică). Miron Popovici.

MIRON: (s'a oprit și-o privește, îndelung; clatină capul). E dureros, Fineluș, (abia poate vorbi) du-re-ros!

SERAFINA: (tristă). Mie-mi spui, Mironel dragă, mie...

MIRON: (luptă cu lacrimile). Să simți că... — așa: cașicum ai lua o cârpă și... (Depart, vag — un cor tăeresc).

SERAFINA: (tresare). Ce-o fi?

MIRON: (idem). Parcă s'aude șgomot. (merge grabnic la fereastră). Nu-i nimic, Finel. (Serafina s'a apropiat, de asemenea cu pași grabnici; ascultă). Tinerii! cei puternici, cei frumoși, cei dornici!

SERAFINA: Ascultă, Mironel, ascultă!

CORUL: (de departe).

„S'a dus vremea de demult

„Și iubirea a apus. —

„Ne-a lăsat ca doi streini

„Primăvara ce s'a dus"...

MIRON: (cu glasul umed). Auzi, Fineluș! Ascultă.

CORUL: (aproape, trecând).

„Moare visul de iubire,

„Mor și florile'n grădină...

„Plângi zadarnic. Toamna-i rece

„Și mi-e sufletul ruină".

SERAFINA: (printre lacrimi). Auzi, Mironel! Ascultă.

CORUL: (depărtându-se).

„S'a dus vremea de demult

„Și iubirea a apus, —

„Ne-a lăsat ca doi streini,

„Primăvara ce s'a dus"...

SERAFINA: (plânge, cu fruntea pe umarul lui Miron Popovici).

MIRON: Serafino! Fineluș dragă! Nu în copac, soro, ce Dumnezeu! Ce vrei? toate au un rost în lumea asta, toate's trecătoare, toate au o moarte. Vorba cântecului: plângi zadarnic, că mi-e surle-tui ruină...

SERAFINA: (printre lacrimi) Lasă-mă... îmi face bine.

MIRON: (o mângâie) Draga de tine! Fii cuminte, Serafino! S'ar putea să vie Nata-lița sa te vada, să... (i se umezesc pleoapele). Finel! Tu nu vezi, Finel, că eu rad? (ii înecă lacrimile). Râzi și tu, nevastă! Râzi, că... draga de tine! Pă ca mine: nepăsătoare, draga mea! Ce-vrei, niște bieți oameni și noi... (o așeza în totoliul de lângă masă).

E dureros, adevărat... Să te desprinzii din mănunchi ori să te vezi dat la o parte, ca un lucru de prisos; să știu că, de azi încolo, nu mai ai nici un rost în lumea asta plană de atâtea flori, de atâtea cântece și tinerețe, (nu-și mai poate stăpâni plânsul). Sburdă, strigă; se desfășoară viața în jurul tău, ca un basm — iar tu privești cu ochii seci, simți cum începi să mori... Viața nu știe ce-i mila, Fineluș, nu iartă, nu amăna. La o parte, cei bătrâni! Până aici! și tae firul... (nestăpânit). De ce: până aici, când mai sunt flori și cântece? (e singurul răspuns ce-l gasește) Dumnezeu!

SERAFINA: (plângând, — ca un ecou). Dumnezeu.

MIRON: (s'a așezat, lângă ea, pe brațul fotoliului). Dumnezeu, Fineluș!

SERAFINA: (o lacrimă a bătrânului i-a căzut pe mână; tresare). Tu plângi, Mironel.

MIRON: (tresare; râde silit, cu ochii plini de lacrimi). Nu! De unde, Finel? Păd, draga mea. Așa am fost eu, întotdeauna: nepăsător...

SERAFINA: (după câteva clipe, fior). S'a făcut frig aici.

MIRON: A început să bată vântul. Reumatismul meu. Trebuia să se strice vremea...

SERAFINA: Să nu răcim. (se scoală, să închidă fereastra).

MIRON: (o oprește). Stai. Lasă, că o închid eu.

SERAFINA: (iși aduce aminte; îngrijată). Ridică gulerașul, Mironel! Vântul de toamnă...

MIRON: (cu mâinile pe ferestre, gata să le închidă; privește afară, furat). Cum a pălit luna! Și luna mi se pare mai bătrână, și castanul, și strada...

SERAFINA: Doamne, ce vânt! Așa, din senin.

MIRON: Toamnă nu-i, nevastă?

(vrea să închidă; vântul aruncă în casă, în risipă, un pumn de frunze veștede; Miron le privește, îngândurat; întoarce capul spre Serafina și iar le privește). Ia uite, Serafino.

SERAFINA: La ce te uiți?

MIRON: (melancolic). Frunze veștede. Bietele frunze.

SERAFINA: (înciudată). Dacă nu'nchizi geamul. Să stau acum să le adun, să le mătur.

MIRON: De ce să mătur, Finel? Câteva frunze moarte. Le adun eu. Mie mi-s dragi. (începe să le adune).

Caloriferul *)

Calorifer pornit pe gânduri,
Plângi bucuos astăzi cu mine.
Și urlă iarna larg în tine,
Cu toate gradele sub zero
De-afară din senina zi

Atâtea vietate par'că
În alba mea odăe am
M'am ridicat din pat în gânduri
Și te privesc. Priviri uimite
De noutate și plăcere.
Înalta sobă'n teracotă,
Alături mută-ti stă. Enigmă,
Impresionant obiect de studiu,
Ești din uzul vremii noastre de-azi.

Tu râzi și modulezi în cântec
Misterioasele cascade
Din Niagara ta infimă,
Impersonal, ca și lumina,
Făcuși din cameră o ființă
Cu care-i bine ca să sta
Alături. S'o iubești... s'o ai...

Calorifer de lume nouă,
Ai ceasul tău de poezie,
De vagi neliniști și de tristă
Efeminată lăncezeală
E două-acuma, — dupe-amiază —,
Și-i somnul bun și siestal.
Iar tu ai pus pe sanatoriu
Un panaceu univers!

Peste un ceas se vor ivi,
În dreptul fiecărei nși,
Un oaspete, ce-i așteptat,
De eri în seară, pe la opt,
Când a plecat și cel din urmă
Din cei ce-aduseră eri flori.

Calorifer cu brațe multe,
Strunțește orișice dureri
Mângâie tot ce-i oboseală,
Și-alungă orice întristări.

Calorifer, ce-ți porți din pivniși,
Spre noi viața ta dolentă,
Primește-mă să râd cu tine,
Și să visez în cald și bine,
În ceasul tău de poezie, —
O, vietate n'intermitentă...

OTILIA GHIBU

*) Din ciclul „Casa Albă”.

SERAFINA: Ce vreme! Și Nata-lița nu mai vine.

MIRON: (adunând). Cât o fi ceasul?

SERAFINA: Târziu. Opt și ceva.

MIRON: Cine știe acolo, la birou... Parcă nu-i cunosce eu pe cei mari! Nu le pasă lor că întârzie funcționarul, că-i obose și are nevoie de odihnă. Muncă și iar muncă! (a adunat toate frunzele). Gata. (întinde mâinile și le privește, trist). Ia uite, nevastă: câte frunze, atâtea inimii...

SERAFINA: Aruncă-le'n lada de gunoieri.

O C H I I . . .

de ION CALUGARU

MIRON: (cuvintele Serafinei i s'au părut un sacrilegiu). Nu! asta nu, Finel! Asta's lacrimi, nevastă — lacrimile primăverii ce s'a dus. Lasă-ni-le, astăseară. Au mai multă minte ca noi, frunzele. Ele nu se revoltă, nu țipă, nu fug de toamnă. Înțeleg, mai bine ca noi, taina ascunsă în fiecare fir de iarbă, în inima fiecărui munte.

SERAFINA: (clatină capul, tristă; tresare). N'ai auzit poarta? Ascultă: pașii Natalei.

MIRON: Vine primăvara! pornește, cu pași mici, spre dormitor). Toamna se duce să și îngroape lacrimile în albul...

SCENA II

Serafina — Miron — Natalei

NATALIȚA: (intră, sprinteună, cu un buchet de trandafiri roșii pe braț) Bună scara. Sărut mâna, tușico.

SERAFINA: Bună scara, maică.

NATALIȚA: (s'a apropiat de fotoliul Serafinei; bătrâna o sărută pe frunte) Ce vreme, afară!

MIRON: (a rămas în prag, dela intrarea Natalei și-a privit-o, trist) Ia uite, Finel: trandafiri...

NATALIȚA: (tresărind, roșind)... Mi i-a dat...

SERAFINA: Lasă...

MIRON: ... nu mai spune!

SERAFINA: ... nu te certăm. —

MIRON: ... dimpotrivă!

NATALIȚA: (către Miron, întinzându-i un trandafir) Vrei și matale unu?

MIRON: Eu am, Natalei. (se strânge la sân, ca pe-o comoară) Florile mele dragi și ale...

SERAFINA: (grabnic, lângă Natalei) Ce trandafiri aprinși!

MIRON: (i-a murit cuvântul pe buze; îi doare surâsul). Serafinei tot îi mai plac trandafirii... (privind frunzele) Florile mele dragi, numai ale mele — până una alta... (iese, încovoiat).

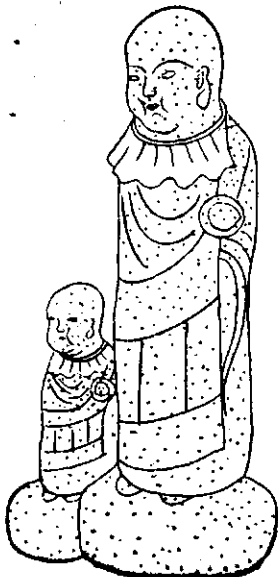
SCENA III

Serafina — Natalei.

NATALIȚA: (nu înțelege; e îngrijată) Tușico?

SERAFINA: Nimic. Așa, a trecut un nor și... (se strânge la piept, o desmiardă) Nu întreba, să nu mai întrebi! Sburdă, cântă, trăește din plin, Natalei maică, trăește! că destul ai să plângi când vei fi, ca mine (o înecă lacrimile)... nevastă de pensionar!

CORTINA

Noaptea vestia calm armistițiu. Brădetul stăvila scurgerea ghețarilor, prăbușirea tranșeelor ascunse. Se schimbau avantposturile, zăriștea cădea arzând peste creste carpatine: rachete, licurici demonice reclame luminoase peste un oraș nimic. Tăcerea arcuia atmosfera ca pe o turlă, un grohăit de tun, bătaia intermitentă a puștii. Ecouri trosniau râsnind praf de morfină și, dela mare altitudine gerul tare întindea o gigantescă față de masă pentru o cină de taină. Din pisc luneca-după obicei-povârnișul săpunit, până în câmpul liniat simplu, dar cu plan drăcește conceput.

Secția de cavaleriști porni în patulare. Inamicul se întărise în văgăum adăpostite de pereții stâncoși. Trebuia descoperită viziuna răsturnată cu ghiulele, curățat locul. Oamenii erau flămânzi, înghețați. Ceata concentrată se târa solemn, inutil, fără putințe de orientare. Galop, galop, trap, trap, oameni și cai trăgeau dăre de zebra pe omăt. Sunetele se învărtiau în spirala oamenilor ar fi vrut să le gătue, să nu fie auziți. Din spinările și burțile privilegiate de o perfectă albeață plesni însă după câțva timp, ceva ca o căvărue și lumina limpezi ochii.

— Fraților, fără popas nu-i chip... așterăm! (glasul soldatului care vorbi se ascuți de crivăț ca o tamă obtrici).

— Las' fra'miu... cunosc... adăpost... aproape...

Îțic sin Îțic din ceată se oferi călăuză. Era cel mai inventiv, în stare să bage o furtună în raniță, să se ascundă ca găza sub scoarță de copac; credeau într'insul, ca în forța busolei, în bezna prevestitoare de furtună.

— Du-ne!.. ne îngroapă troiene...

— Nu vezi? se clatină și cerul cu cușma pe ureche... să înnebnești.

— Sfrența, lepra și răpciuga!...

— Cine a stârnit războiul ciolanelor nu i-ar mai putezi!...

Dar o rachetă, o santinelă cu coif rămesc în pisc, curmară comentariile

— Tranșee inamice... fraților, fuga!...

Incepu o cavalcadă pe polei, în dansul copitelor cari se împleteau, o cavalcadă cu răpâit de grindină, care trezia urlete și vânturi pitite pe după copaci. Vifornița biciuia, țesala carnea care sfârâia, bătea ascuțit în ochi. Îndepărtat, cădeau pasări de jar, aprinzând ceruti învălătucite concentrice, pământul lichefiat era turnat ca într'un ontal. Înaintau plescând ca în smârc. Fiecare soldat se simția celălalt mai precis, celălalt există, umblă, simte cu ființă împrumutată dela dansul, iar cineva străin, care l-a cunoscut de mult și dintr'o ciudată simpatie se mai ține și acum de dansul, se fărâie insensibil, gonind în vid.

Pierduți, iremediabil pierduți!

După doi km. cavalcada contem brusc oprită de un obstacol solid: o casă cu ferestre multe, scheletul unei fabrici, cojită ca o nucă de bătaia șrapnelor. Intrară călări înăuntru.

— Acu, Îțic, adu și lemne s'apindem focul!...

Respirau în sfârșit adăpostiți! Veseleia făni în inimi, fiecare reintra în pielea lui și era iar: sergentul sergent, soldatul soldat, Îțic, Îțic.

Nu se știe de unde Îțic aduse vreăcuri și un sold de gard. Se aprinse pâlălaie în mijlocul clădirei, uerindea tu scoasă din desagi, se încinse chef cu snoave porcești și farse. După masă, deașideri se încinse în lipsă de cărți de joc un 14/31 cu păduchi (cine scotea din sân cifra exactă câștiga).

— Ați auzit cum miăunau mâțele....

— Cum să nu miăune? — e noaptea de Sânt'Andrei!...

Hotărâră apoi să măie peste noaptea în fabrica dărăpănată. Și, pentru că cineva trebuia să vegheze pe afară, alegerea căzu asupra lui Îțic, ins mai subțire, deci mai rezistent.

De două ceasuri Îțic măsoară zidul ciupit de vărsatul șrapnelor.

Înspre brădet se arătă o umbră. Pe unde trece, pădurea se mistue de incendiu. Îțic, măcelar din instinct și indeletnicire, purta o tinerețe de bravură robustă, n'avea de ghetto de cât numele, dar groaza îi târșia pe vertebre ca o năpărcă de asfalt... Umbra se desprinde clar pe platoul de cleștar: un om! Îțic întinse arma. Cocoșul împietrise, deși se văzu flacăra glontelui și se auzi șuerul. A doua oară nu mai încercă să tragă din prudență, din milă poate.... Omul înainta mereu, stacojind ninsoarea sub pasu-i care înghia depărtare. Într'un salt fu alături. Nu era decât soldat combatant, de o subțirime neobișnuită. Un ochi de panteră-i inunda obrazul, barba ilumina obrazul colțuros și pleata lucia ca floarea de tei. Când Îțic privi printre gratii îl zări pe străin trântit lângă foc și încălzindu-se. O mișcare greșită a streinului și un soldat buimac se prăvăli în jeratec. Toți săriră în picioare.

— Ce cauți aci, băiete? — sergentul. Străinul tăcea, tăcea (numai ochii luciau de o elocință nefirească).

— Dece taci, pezevenghiule? țiuțiu iar; vru să-l tragă de urechi dar mâna se înfipse flasc, în clei. Mă bagi în pușcărie dacă nu răspunzi!... să-ți văd bițelul?... Umbli noaptea după dame... pui fripti?... vești inamicului?... ..

Aceeași tăcere.

— Nu răspunzi, caltaboș cu barbă?

— Lasă-l don'sergent, are mustață... poate e rănit!

— ...are găuri la manta: poate e mut....

Atras de sgomot Îțic își băgă nasul prin gratiile unui geam. Străinul păși într'acolo, calm, indiferent; sărută nasul oferit și, reflex își oferii și obrazul pentru palme.

— E țicnit da-l'ăș dracului! Ion Ion trage-i câteva centiroane că-l face și pe Christos? Dar cum se pregătia să-l cârpiască brusc, străinul se volatiliză (nimeni nu văzu pe unde, dar se presupuse) prin zid sau vasistas.

Soldații alergară să-l prindă — atenția le fu atrasă de o deslănțuire ce

I. STEURER: PEISAJ

sonerii, semnalau, semnalau ca pe un peron, unde s'ar fi desferecat mecanismul, zurgălăi de diferite niveluri, vârste și timbre, zurgălăi ruginiți, cu sunet care însângerează creierii. Se lasă o beznă grasă având ceva de zăduf. Căii priveau printre gratii, râdeau furi-bund cu nări dilatate. Ningeau cu sloiuri și crivățul circula prin atmosferă ca un express.

(Nu s'ar putea susține toluși că soldații remarcău ceva neobișnuit).

— Itic un 'ți-i prietenul. Vezi nu s'a ascuns prin cazane?

— Uite-l! (un glas leșinat, ieșit cu de sub apă).

Itic vedea cecece nu sesiza încă nimeni.

Străinul crescuse uriaș. Un pas și cizma se înfipse în brădet ca în pâne, un altul și cerul se lăsă ca pe scripete, dintr'o trapă plesni un balcon și străinul urca, ușure. Privea jos, de mai sus de cât se poate închipui. Capela strălucia nimb împrejurul capului de o năprasnică frumuseță, plimba mâna prin azur și, unde bolborosia cu degetul, apăreau stele. Tot ce atingea devenea fosforescent, se prefăcea în luceferi, în licurici, în slove mobile și fără senz.

Se întâmplă atunci o ciudățenie unică: parcă s'ar fi molipsit toți, simultan de conjunctivită, văzură, cecece văzuse numai Itic. O obsesie redusă la ochi, fără relație cu restul trupului, o irupție pe trup și haine, fiecare par purta un ochi în vârf ca un ac gămălia. Pe fiecare ochi se tipăria o frântură, fiecare ochi suplina toate simțurile; velea, gusta, auzia, pipăia.

Ce iad de bețivi! Ce mulțime măcelărită pe panta unei străzi, întinsă nesfârșit, proptită le orizont ca o scară!... Gălgăia, gălgăia. Prin brazi prefăcuți în sonde țâșnia sânge, cerul se sprijinia pe câpriori de beton armat, pământul era străbătut de țevi (Scânteiau și se stângeau neconținut apariții ca inscripții de cretă). Subit deslușiră cum luna s'a așezat ca o platoșă peste obrazul străinului și l'au recunoscut, deși nu l'au văzut decât în închipuire și icoane pironit și răstignit: era așa cum nu poate fi el,

înțeles prieten și om, ci numai îndumnezeit.

— Căință amară! N'am ascultat tăcerea Lui... Isus Christos, fraților.

Mai văzură cum, din celestu-l balcon El vrea să cuvânte sau să predice noroadelor, dar tunuri anti-aeriene nu-l lăsau, băteau în platoșă, platoșa despletia flacări de aramă, flăcările se tupilau prin cerul gurii ca prin hruba de topit metale. La un semn al lui au apărut tankuri, avioane, oști. Din pustietate de calcar rece se înalță o cruce de aur peste o turlă scufundată și atras magnetic brădetul descindea locat de mitraliere, descindea ca regimentele în retragere forțată, ca pământuri vulcanic prăvălite, se îmbulziau trenuri peste punți suspendate, se scurgeau oști, oști peste oști, spre o destinație necunoscută, îmbrancite de o voință necunoscută.

— Ajutor. Inghetăm!

— Taci că se incaeră!

— Nu se vede! În brânci mai bine și să urlăm!...

Glasul inghetase în gât ca o apă. Li părea că țipă din rărunchi dar primesc răspuns ecouri de gheață. Nu se auzia decât un măciniș de oase. Nu se vedea un gest de milă. O duună de sare trecu peste ei, îi mură ca în saramură... Nu mai așteptau nimic. Era perfect egal ce se va mai întâmpla! Doar ochii din orbite usturau cu durere neinteruptă. Văzul anormat persista ca un instinct de cărtiță se ascuția, se perfecționa, dela sine. În priveliștea cuprinsă de delir îl vedeau circulând cu viteză fantastă (il surprindeau ca pe un ventilator în mers). Aschii rupte din trupul lui sburau: un ochi exaltat exprimând orice, un nas croit din ghiață, cizma care inghite leghea ca o sorbitură, El arde ca rășina, răspândește șuerând mireme. Urau vedenia se străduiau s'o sugrumă în gând dar n'o puteau uita.

— L'am prins!... ține-l!... trage-l de nas! În nas îi stă puterea!

— Taci!... te aude!

Și pentru că ochi cotidieni deveniseră inutili și se uzau fără folos, s'au gândit să-i economisească și i-au desprins cu spângi și i-au agățat de crăci

(prevedeau că în zori se vor mai servi de ei).

În dimineața de 15 Decembrie 1916, s'au găsit spânzurați 30 de ochi, îmbătrâniți de chiciură.

Pe retină se imprimase fragmentat, încremenise delirul nopții.

Faptul nu s'a bucurat însă de atenția unui comunicat oficial.

Oct. 1922.

ION CALUGARU

SPIRITUL LUI BERNARD SHAW

Într-o zi autorul Sfintei Ioana fu invitat de Lady Churchill la un dîneu de gală. Shaw răspunde:

— „Nici nu-mi trece prin gând să viu la d-voastră, ca să mănânc cadavre de animale!”

— Cu ocazia premierei unei piese, Bernard Shaw se pomenește, că îi cade dela galerie o hârtie cu cârnați. Indignat Shaw se uită în sus și strigă:

— Te înșeli prietene! Sunt vegetarian și nu pot suferi cârnații. Altădată să vii cu o varză!

Biograful american al lui Shaw, Archibald Henderson îl întreabă odată, de ce și-a cumpărat tocmai moșia Hertfordshire. Shaw conduse pe american în micul cimitir al localității aceleia. Pe piatra funerară, a unei seneci care murise în vârstă de 85 ani scrie: „Viața i-a fost scurtă!”

— Ori dacă 85 ani înseamnă că ai trăit puțin, atunci regiunea asta trebuie să fie foarte sănătoasă!

Bernard Shaw se certa cu un srașnic polemist, acesta din urmă exclamă la un moment dat, cu un ton inenarabil de triumf:

— Ceace spui acum, domnule Shaw, este exact contrariul celor ce ai spus acum zece minute!

— Da, dragul meu, răspunde celebrul dramaturg imperturbabil, dar asta a fost acum zece minute!

Bernard Shaw a refuzat să primească cinci milioane de dolari ce i s'au oferit, pentru filmarea pieselor sale.

— Piese mele, a declarat Shaw, vor da filme proaste, iar teatralicește vor pierde din valoare.

Shaw a cerut 50.000 de dolari, spre a scrie un scenariu de film. Dar la un moment dat, a aflat că un vestit avocat dela controlul nașterilor ceruse mai mult:

— Așa se și cuvine, a răspuns Shaw, scrierile sale prețuesc mai mult decât ale mele!

RUD. A. KNAPP

Prin prejurul Empireului

INTERVIEWUL D-LUI DROUHET SAU VIAȚA ISTORICĂ ȘI VIAȚA ESTETICĂ.

CHENDI, ANGHEL, TRIVALE, CERNA.

ANGHEL. — Am auzit că în cercul literaților noștri mai bătrâni, se face mare caz de „Știința Literaturii”. Ba lucru de necrezut, că tu te-ai fi dat de partea autorului ei, tu te-ai fi dat de partea mînii tocului ei, tu, care ai fost totdeauna impresionist de-ai noștri.

CHENDI. — E adevărat. Adevărul — văd acum și eu — măcar aoi în apropierea Empireului — trebuie să ia locul pasiunii omenești.

ANGHEL. — Va să zică, pentru tine eleganța și spiritul nu mai contează. Căci ce eleganță și spirit găsești tu în „Știința Literaturii”?

CHENDI. — Față de adevăr, eleganța și spiritul nu au nici o putere.

ANGHEL. — Bine, dar tu prin spirit și prin eleganță te-ai făcut ascultat.

CHENDI. — A fi ascultat nu însemnează și a fi vrednic de crezut. A spune cu artă — daică cu eleganță și cu spirit, — este a înșela, și adevărul, și frumusețea.

ANGHEL. — Ce enormitate!

CERNA. — Și totuși așa mi se pare lucrul și mie! Ba, găsesc că domnul Chendi a formulat admirabil un adevăr — ce mi-a fluturat și mie de multe ori înaintea minții.

TRIVALE. — Și mie mi se pare tot așa. Totuși, aș vrea ca domnul Chendi să ne întemeze această idee care, alături, are aparența unui paradox.

CHENDI. — Bucuros. Când spui un lucru cu eleganță și cu spirit te fură eleganța și spiritul, și nu mai ai niciun prios sufletesc, ca să vezi și adevărul. Dar, furându-te eleganța și spiritul, te fură forma exterioară, iar nu adevărata frumusețe, care trebuie mai înainte de toate să fie fond.

Și iată cum eleganța și spiritul înșală.

CERNA. — Nu pe toți.

TRIVALE. — În orice caz, pe proști...

CHENDI. — Ba, în privința aceasta, eu protestez. Eleganța și spiritul înșală pe toți, — ba, pe toți cei mai inteligenți, mai cu seamă dacă sunt lenesi, îi înșală mai bine decât pe ceilalți.

ANGHEL. — Azi ești numai paradox.

CHENDI. — Bine, dragă Anghel, spiritul și eleganța cine-o să le priceapă mai repede și mai bine? Proști?

CERNA și TRIVALE. — Trebuie să convenim că domnul Chendi are dreptate. În loc de „proști” totuși, am putea zice că eleganța și spiritul înșală mai repede pe oamenii sensibili la frumusețile literare, iar nu la severitățile adevărului...

CHENDI. — Așa pare că ar mai merge. Dar eu aș adăoga ceva mai cuprinzător și mai precis. Eu aș zice că eleganța și spiritul înșală și mulțumește mai mult pe mistici. Căci numai misticii le este greu să analizeze lucrările și să vadă adevărul.

ANGHEL. — Nu cumva vrei să pui și pe Drouhet, între mistici?

CHENDI. — Nu-l pun eu. Se pune el.

TRIVALE. — Nu înțeleg ce e cu domnul Drouhet și cu misticismul lui! Știu că domnul Drouhet e om serios.

CERNA. — Nici eu nu înțeleg.

ANGHEL. — Să vă explic căci tocmai cu ajutorul lui voiam să vă răcesc entuziasmul pentru „Știința Literară”. Dănsul, mai deunăzi, a publicat în „Viața Literară” un articol în care strânge rău de gât această știință.

Și fie, frate Chendi, pentru asta îți năzare că ar fi mistic Drouhet?

CHENDI. — Nu mi se năzare; este. Invățat cu eleganța și cu spiritul francez, nu mai pune prej pe adevăr și argumentare.

CERNA. — Apoi de la un profesor te-ai la adevăr și la argumentare trebuie să ne așteptăm.

CHENDI. — Așteptăm, degeaba; și de aceea îl pun — adică se pune el — în rândul misticilor.

ANGHEL. — Ca să nu te punem și pe tine în rândul lor argumentează măcar tu.

CHENDI. — Ce să argumentez? Ia și citește.

ANGHEL. — Și-ai vrea să zici că spune rău ce spune? „Există la noi un critic — e vorba de autorul „Științei Literaturii” — care, rupând cordonul ombilical dintre creator și creație, abstractizează opera de artă prin izolare”. Spune tu, dacă nu e elegant ce spune?

CHENDI. — Cum spune, e elegant; dar ce spune, e neadevărat. Nu cumva te orbește și pe tine eleganța?... Se prea poate, fiindcă și tu tot cu eleganța și cu spiritul ai vrut să scapi de adevărurile aceluiș autor. Nu mai fă mistic, Anghel, căci doar aici sîntem dincolo de misticism — sîntem în atmosfera inteligenței pure a Empireului.

ANGHEL. — Adică vrei să zici că nu e și adevărat în ce spune Drouhet?

CHENDI. — Fîrste că nu!

CERNA. — Nu-mi vine să cred că un profesor — ba încă un decan și un conducător al producției noastre dramatice de mâine — să nu fi citit „Știința Literaturii” și totuși să fi vorbit despre ea cu atîta siguranță!

TRIVALE. — O fi confundat și el eleganța cu adevărul! — ca orice mistic!

CERNA. — Dar un profesor nu trebuie să o facă.

ANGHEL. — Cîndați mai sînteți! O căriți pe bietul om înainte de a-l judeca! Și mă mai faceți pe mine că sînt mistic!... Chendi dragă, dovedește mai întîi că, în eleganța, lui Drouhet, nu e și adevăr!

CHENDI. — Cu plăcere. Și mai întîi „Știința Literaturii” nu taie cordonul ombilical dintre creator și creație abstractizînd opera de artă prin izolare. „Știința Literaturii” nu taie cordonul ombilical dintre creator și creație, așa cum le înțelege domnul Drouhet, nici nu abstractizează opera de artă, cum o înțelege Știința Literaturii, prin izolare. Domnia sa se vede că a citit superficial cartea, și de aceea amestecă numele general de „opera de artă” cu numele special de „capodoperă”. Știința Literaturii — aș putea zice miezul ei — stă însă tocmai în distincțiunea calitativă dintre operele de artă ale talentului virtuozității, și dintre capodoperele genialității creatoare. Operele de artă se vestejesc cu vremea și istoria literară vine să le dea un fel de viață care trezește cu deosebire interesul crudiților. Știința Literaturii nici nu se ocupă de ele și le lasă în seama istoriei literare să le lege de „mediu, rasă, moment, prin biografia autorului”. Afirmarea domnului Drouhet, deci în această privință este neexactă. Tot așa de neexactă este și afirmarea că „Știința Literaturii” „abstractizează prin izolare opera de artă”. Știința Literaturii” ocupându-se numai cu capodopera atrage atențiunea tocmai asupra faptului că, pe cînd operele de artă obișnuite își trag viața din afară de ele, — și deci din istorie — capodoperele au o viață infinită în ele înșile, și aceasta le face să trăiască fără să se vestejească în veacul veacurilor.

ANGHEL. — Adică vrei să zici că Drouhet n'a făcut această distincțiune?

CHENDI. — Nu numai n'a făcut-o; dar el nici nu înțelege că viața, pe care istoricul literar o dă unei opere de artă ordinare, nu are aface întru nimic cu viața capodoperele.

ANGHEL. — Ce tot vorbește Chendi? Nu e tot vorba de viață, și la unele, și la altele? Și nu vorbește toți criticii de viața operelor, oricare ar fi ele? Aceași viață e și în operele de talent sau de virtuozitate, pe care o înviază istoria literară, și aceeași viață e și în așa numitele capodopere!

CHENDI. — Vezi aci te înșeli tot așa de grosolan ca și domnul Drouhet. Viața operelor de artă obișnuite, pe care o reconstitue istoricul literar este o viață istorică reală dacă vrei, fizică și ea înterează numai inteligența noastră, setea noastră de a afla cauzele și efectele în lumea spațiului și a timpului. Viața ca-

Clopotete de seară

— După Th. Moore —

O clopote de seară, dulci clopote de seară,
Cu vocea tînguioasă îmi amintîți voi iară
De zilele trecute, de-acasă și de ceasul
Cînd pe cărări streine mi-am îndreptat eu pasul.

S'au dus acele vremuri, azi nu-s decât poveste!
Din cei ce v'ascultară nici unul nu mai este,
Toți zac afund acuma în groapa solitară
Și nu vă mai ascultă, o clopote de seară.

Tot astfel cînd din lume mă voi fi dus și eu
Doar tînguitul vostru va răsuna mereu;
Dar alți poeți vor trece prin valea milenară
Și vor cânta din liră, dulci clopote de seară.

M. BENIUC

capodoperei, din contră, viață care trăește prin ea însăși, e viața estetică, ideală, psihofizică și ea interesează tot sufletul nostru, care prin capodoperă se îmbogățește cu un suflet nou, — suflet, de care habar nu au istoricii literari, dar pe care Știința Literaturii vrea să-l pună într-o valoare deosebită, fiind ceva mai presus de spațiu, timp și causalitatea fizică.

Acastă viață estetică, pe care, încă odată, domnul Drouhet n-o cunoaște...

ANGHEL. — Vrei acum să-l faci cu tot dinădinsul și ignorant?

CHENDI. — Ferit-a sfântul! Dar metoda este de vină. În metoda istorică, prin care spiritul greoi și sistematic german a îngenuchiat spiritul viu și spontan francez, nu se face nici o deosebire între viața istorică și viața estetică. Și dovada se vede chiar în afirmarea domnului Drouhet că opera de artă se abstractizează izolând-o de mediu. El nici nu bagă de seamă că abstractizarea de care vorbește privește numai operele de artă ordinară; dar nici într'un caz nu poate privi capodoperele, care, prin viața lor estetică, sunt pot zice, mai concrete decât realitatea!...

ANGHEL. — Dragă Chendi, mi se pare că în zelul tău de neolit, te-ai amălat fără să vezi, chiar în chestia aceasta a vjei istorice și estetice. Tu afirmi că Drouhet, vorbind de viața a înțeles numai viața istorică, pentru că pe cea estetică n'ar cunoaște-o. Dar, iată ce zice el cu trei rânduri mai sus de citatul tău, e un pasaj, pe care tu, ca polemist îndârjit ce-ai fost, l-ai disimulat. Poftim, citește: „Frumosul nu trebuie conceput ca o virtute metafizică, ca un concept abstract. El este subordonat pulsului de viață. Și mai adaugă în mod tautologic:

CHENDI. — Apoi tocmai acest citat îl infundă mai rău. Ce e frumosul după domnul Drouhet? El nu e un concept abstract, ci este subordonat pulsului de viață. Și mai adaugă în mod tautologic: „al cărei rezultat este”. Frumosul, deci, e rezultatul vieții. E clar. De care viață poate fi vorba? Nici într'un caz de viața estetică, pentru că viața estetică este însăși frumusețea concretă. Dacă ar înțelege prin viață, — viața estetică, — fraza lui ar fi un pleonasm urât căci s'ar reduce la afirmarea că viața estetică (= frumusețea) este viața... estetică. Prin urmare ceea ce înțelege el prin „viață” este viața istorică. Prin viața istorică ajungi să pricepi frumusețea operelor de artă, care, altminteri, cum zice el, fără ea ar rămâne abstracte și deci fără frumusețe.

ANGHEL. — Ai dreptate. Drouhet nu înțelege ce e viața estetică, pe care nu o au decât capodoperele. El înțelege numai viața istorică a operelor obișnuite pe care nu le poți învia decât prin biografie. Acum înțeleg. Cum văd lucrul e grav cu Drouhet. Cine l-a pus să se vire în filosofie?

TRIVALE. — E lucru mult mai grav decât cum credeți — o spun eu care am mari simpatii pentru decanul nostru, scriitor cu stil curat și accent domol și obiectiv. Din ultimul citat, se vede că domnul Drouhet a vorbit de Știința Literaturii, fără măcar s'o răsfioască. El învinuie Știința Literaturii că suspine existența unui frumos metafizic și abstract. Și Estetica integrală, care e temelul acestei științe, combate în zeci de pagini pe Platon, Kant, Hegel, Schopenhauer care afirmă existența unui astfel de frumos.

Pretenția Științei Literaturii este tocmai de a ne face frumosul, tangibil, ceva concret și viu. Căci după ea, frumosul este o existență psihofizică, palpabilă și inteligibilă, care nu se găsește decât în

MENTIUNI CRITICE

EUGENIU SPERANȚIA: Casa cu nalbă, (1915—1916); roman, editura „Cartea Românească”. 1926:

Poate că nu strică, să mai îngenuchem din când în când, sub patrafărul confidențelor. Un cronicar e, mai mult ca oricare altul, un delicvent, și a-și mărturisii păcatele, adevărate, sau pe care i le acordă lumea (cecece s'ar putea să fie de o egală vină, câteodată), nu se poate să nu-i aducă o alinare și să nu fie privit cu îngăduință, compasiune de supremul judecător al tuturor slăbiciunilor noastre. Căci iată, sunt cărți în care te regăsești pe care le înțelegi și le adopți pentru că-ți vorbesc preferințelor și altelor pe cari nu le poți asculta fără murmur, de la început până la urmă, și cărora simți plăcere să le găsești motive de șicană, deoarece înare sufletele voastre, nu s'a durat cam poveste, acea punte spirituală, ca o acoladă de înțelegere și de toleranță. Vorbim adesea de independența noastră fără să luăm seama la relativa ei însemnătate și fără să ne suspectăm mobilele reacțiilor noastre. Senini, emitem un verdict sau altul și nu ne îndoim o secundă de reversul recursului. Și în vremea aceea un suflet, sângerează, poate din vina noastră, din organica noastră neînțelegere. Dar, din fericire, mai sunt și zile de confidențe când facem loc remușcărilor și suntem gata ca în zile de Săptămână să slujim sclavilor și să ne supunem capriciilor lor festive.

Vorbesc nu de mult de o culegere de schițe ale d-lui Eugeniu Speranția și distingeam pe lângă o prețioasă latură poetică, — fantezie și simbol delicat — și o serioasă înclinare spre substratul filozofic, spre subînțelesul grav al lucrurilor și faptelor omenești. Mărturisim cu acel prilej că preferința noastră merge spre întâia latură și că cea de a doua strică și îngreiază literatura d-lui Speranția. Dar în măsura în care preferința noastră stăruie, în aceeași măsură nici înclinarea autorului nostru nu cedează.

„Casa cu nalbă” readuce în primul plan al preocupărilor noastre vechi obiecțiune și ne dă prilejul unei cercetări mai amănunțite.

„Romanul, scrie într'un loc Julien Benda, ca o justificare a incursiunilor lui

de filosof, în domeniul epice, e foarte capabil de gândire și de spirit filozofic... Dar ceea ce va aduce un astfel de autor, va fi tocmai acest spirit cu caracterile lui accentuate: cu o strășnicie particulară el va vivifica ideea în dauna ficțiunii, va generaliza cazul, va scoate în relief logica pasiunilor și va nosocoti

EUGENIU SPERANȚIA

anecdoticul. S'ar putea în chipul ăsta, să obțină efecte emoționante, și să realizeze un roman, da, un roman un adevărat roman. Insa această formă de roman va exaspera pe oamenii de litere, pe cea mai mare parte dintre critici și public, pe toți a căror sensibilitate este exclusiv literară. Ea introduce într'un gen clasat în deobște, ca amabil și de la care se așteaptă moravuri ușoare, moravurile științei. Și se va zice despre această formă de roman, ceea ce un om al bisericii spanca despre doctrina darwiniană că ea nu e contrară dogmei cât îi este antipatică. Acastă antipatie o vor pune în sarcina autorului și acesta o va plăti scump.

Adevăruri care, cu toată nșara rezervă a spuzei pentru propria-i turtă, nu sunt lipsite de o totală recunoaștere a vicinului. Ele ne duc în chip firesc la distincția pe care o stabilește Croce între opera de artă și opera filozofică chiar când apare în forme impure. Pornind dela aforismul: „întregul determină calitatea părților”, Croce observă că o operă de artă poate să fie plină de concepte filozofice ba chiar să aibă mai multe de cât o dizertație filozofică, iar o dizertație filozofică, la rândul ei să abunde în descriții și intuiții și totuși raportate la rezultanta care subordonă toate elementele, ele să rămâne autonome, cu toate infiltrațiunile străine. Sau exemplificând: „Logodnicii” lui Manzoni deși conțin din belșug observații și distincții etice, totuși nu-și perd din

capodopere, care numai intrucât are viața estetică, e capodopera.

Na citit Știința Literaturii domnul Drouhet, — nici măcar n'a răsfioit-o. Imi pun mâna în foc!

CERNA. — Păcat, că doar serie frumos!

CHENDI. — Păcat, că doar a învățat!
ANGHEL. — Zic și eu ca voi: păcat, că altminteri e băiat delicat, — și fac mea culpa.

MIHAIL DRAGOMIRESCU

Paris 2 Iulie 1926.

pricina asta, în niciuna din părți caracterul de simplitate povestire, de intuiție; după cum anecdotele și efuziunile satirice din cărțile de filozofie ale unui Schopenhauer, de pildă, nu le suprimă caracterul de tratate intelective.

Cu aceste străji lăsate la porțile cetății și cu duhovniceasca umilință din pragul cronicii, putem pătrunde în „Casa cu nalbă”. Una sau alta, nu vor sări într’ajutor și ne vor arăta drumul întoarcerii.

De oarece toată problema este ce a ști dacă lucrarea d-lui Eugeniu Speranția este sau nu un roman și din ce pricină, cu toate calitățile și cu toate artificiosele, această idilă cu vehemente mirese rustice, se scutură într’un aer oarecum vid de interes și rămâne străină de sufletul cititorului. Insuficiență organică la lector, „antipatia” cu alte cuvinte, de care vorbea, mai adineaori, Benda sau neglijență din partea artistului care n’a pilit îndejuns vegetașunile flozefice, a căror prolificitate a ajuns să pună în primejdie însuși caracterul autonom, despre care amintea Croce, al operei de artă.

Adevărul este că s’ar găsi în „Casa cu nalbă” toate elementele indispensabile unei creațiuni epice. Idila dintre sculptorul Vincent Straja și Lelia se începe în preajma casei cu nalbă, de pe valea Albeștilor și în jurul persicului băntuit de această originală Driadă care în loc să-și apere pomul, îl urgiseșe.

Idila se infiripează într’un cadru de-o încântătoare simplitate, într’un umbrat de taină, cu motive din „Patetica”, fredonate de misterioasa apariție din pierșic și cu timiditățile de urs pudic, stărnit din bărbogiu-i, ale sculptorului pustnic de la Casa cu nalbă. Primele replici ale acestor nevinovate idile, agreabile parodie paradisiacă, sunt de o rară suavitate și pulverizează peste povestea din carte, o mireasmă de poezie care se va menține puternică și dealungul celorlalte pagini. Ceva din silueta feciorelnică a nalbei, ceva din mustul gustoaselor pierșeci pe care le sfâșia rumena gură a șăgalnicei Driade, va stăruî permanent în cuprinsul „Casei cu nalbă”. Inșă Vincent Straja nu e numai un sculptor cu serioasă reputație în lumca artistică. El este un suflet indoctrinat, pentru care toate aspectele au o semnificație, se integrează sau se îndepărtează dela acea teorie a vieții, pe care sculptorul o păstrează ca un talisman al sufletului: elanul delectării, fluxul aceluși „carpe diem” pe care el îl gravează pe socul și în concepția atătora din operele lui plastice. Și ce prilej mai minunat pentru acest sculptor — gânditor de cât această idilă neașteptată, această prezență de voluptate și de deliciu care i se oferă ca o pierșică într’un pom așezat în drum, ce prilej mai minunat ca să năpârlească toată doctrina și reținut, s’o trăiască cu adevărat? Ceeace și încearcă de altfel. O vizită la familia Leliei, în intenția de a cere mâna fetei se izbește de neînțelegeri locale și de penibile curiozități familiare — suspiciunea cumnatului Leliei, temperamentul arțăgos al doctorului Gamba, tatăl — neajunsuri care îi separă pentru o bună bucată de vreme. Cum idila era la începutul ei, ea are toate matvele să tânjească. Srisorile vin rar, cu izbucniri de pasiune verbală și cu mijiri de ochetărie, pentru că în vreme ce Vincent e un indoctrinat ce nu lasă nici o clipă să-i treacă fără să reflecteze asupra-i, Lelia, este o cochetă, una din acele adorabile păpuși de autentică automatitate, pe care capriciul Ziditorului le scoate

în drumul oamenilor ca să-i nefericească. Și Vincent Straja își prăpădește vremea într’o dureroasă absență, fără gust de lucru, ros de incertitudinea iubirii Leliei. Idila însă își înoadă din nou capetele, într’o bună zi în București.

Eroii se văd la concert, pe stradă, câteodată la sculptor, acasă din ce în ce mai străini unul de altul. Vincent e un exilat din viață, pentru că deși spirit superior și reflexiv, preocupat de viciul propriei lui doctrine, nu vede și mai ales nu înțelege că trebuie să tragă consecințele acestui început de ofilire al idilei. Vizitele Leliei se fac din ce în ce mai rare, o anume pudare înăbușă expansiunea, în sfârșit minciuna apare și odată cu ea și silueta unui alt erou — rivalul lui Vincent, ofițerul Staroveanu, pe care sculptorul îl vede în preajma Leliei și în București și pe valea Albeștilor, plaiul Casei cu nalbă, când deprimat de singurătate, după o chinuitoare absență a Leliei, se refugiază la cuibul idilei de astă vară și dă (supremă ironie!) tocmai peste o recitare a propriei sale idile: Lelia și Staroveanu coboară fericiți dinspre pădure. Și totuși, acest Vincent Straja face imprudența să se lase convins de brusca tandrețe a Leliei și să grăbească logodna. Imprudență, pnetru că aceste două temperamente sunt din altă familie fiecare și pentru că logodna la care asistă și tânărul Staroveanu, e un nou prilej de instrăinare și de melancolic. Războiul (deoarece povestirea se petrece în preziua războiului nostru din 1916) zăbovește nuntă și aduce odată cu rănirea lui Staroveanu, pe front (mai târziu Vincent află pe coridorul trenului în retrageră, că era un „automutilat”), dat în judecată Curții Marțiale internarea lui în spitalul din Craiova, unde-l îngrijește Lelia, și, inevitabil, desfacerea logodnei pe care i-o anunță, sec și aproape injurios, doctorul Gamba, și-apoi totul se sfârșește într’o deprămare accelerată: din casa cu nalbă, gazda refugiată îi aduce crucifixul livid pe lemnul roșu de mahon. E tot ce mai rămâne din casa visurilor, din casa cu nalbă:

„Crucifixul; atâta!

„Crucifixul, dureroa, suferința de sigur: — Singurul pozitiv din viață... plăcerea cea mai intensă e un negativ: „e uitarea vieții, uitarea frâului, uitarea „luptei...”

„Dacă e ceva bun, și mare, ceva sfânt „în viață e martirul.

„Și de s’a prăbușit casa cu nalbă cu „tot visul, brodat în frivolitatea aurie „a unei doctrine efemere, totul a fost ca „el să-i înțeleagă mai adânc sensul”...

Sfârșit simbolic după cum se vede și de o desăvârșită unitate, de oarece și în restul povestirii, Vincent Straja nu face altceva decât să mediteze. Adăogați acestei diagrame a povestirii, baia de poezie despre care aminteam la început, cele câteva personaje colaterale, rube-deniile Leliei, sau arhiepiscopul Gospineanu sau teologul Rogoz, adăogați fericele încercări de caracterizare a personajilor și vești zice, cum spuneam mai sus, c’ar fi în „Casa cu nalbă” toate elementele indispensabile unui roman. Dintr’un sculptor indoctrinat, meditativ serios în iubire ca și în artă și dintr’o nevinovată cochetă, se poate deduce fie o dramă de profundă ingenunchere sufletească, specie Porto-Riche, de pildă, fie un vodevil de hilarantă calitate, specie prea consacrată de teatrul comic al ultimelor decenii. Totul se schimbă în raport cu unghiul grav sau comic sub care privește autorul.

Vincent Straja nu e un personaj co-

mic cu toate că de atâtea ori zâmbetul — căci ce înfrângere în dragoste nu pretează la ridicul — ni se schitează, vânzându-l naiv și zăbovind, în copilărești cuvinte, să mai reție pasărea sglobic. Ceeace oprește iarăși delimitarea unui personaj grav, serios, artist cu concepții de artă și de viață, este excesul de reflexivitate, de atâtea ori inundând când era mai puțin de așteptat meditații și aforisme, apoi, de foarte multe ori, în marginea și chiar peste drum de adevărata sbatere sufletească a eroului. Și mai presus de toate — și poate acesta să fie viciul fundamental — schișismul de care suferă „Casa cu nalbă”. Toate întâmplările, puține de altfel, toate personajile, sunt reduse la o scară cu mult prea mică, raportate la cerințele și necesitățile romanului.

Prea sunt numai enunțate atâtea din perioadele acestei povestiri, când numai complicațiile ne-ar fi pus pe drumul romanului. E ceeace l-a obligat — afară dacă totul nu e o consecință firească a temperamentului său anti-romanesc — să rezolve povestirea în poem, cu bine pronunțată înfățișare lirică. În locul unui roman avem o succesiune de poeme în proză, legate de un fir de mătase, o compoziție lirică, scrisă de atâtea ori în versete.

Dacă ne-am îngădui să recurgem la o pildă — și numai cu simplitud gând de a sublinia schișismul d-lui Eugeniu Speranția — am spune că d-sa nesocotește și alungă motivele de povestire, în vreme ce romancierul alcargă după ele, le caută cu lumanarea le scornește și le captează. Așa ne învață „jurnalul unui scriitor” al lui Dostoiewski, care obișnuia să inventeze pe seama trecătorilor povești, să afabuleze, aproape involuntar, să se delecteze imaginând complicații. „De altminteri cu sunt romancier. Imi place să nascocesc povești”. Și nu era altul de cât Dostoiewski, a cărui importanță în materie de psihologie este așa de considerabilă în cât Nietzsche îl pune deasupra lui Stendhal. Nu e vorba însă de psihologie teoretică, cât de povestiri, de extracții de umanitate cu profundă semnificație psihologică.

Dar evident nu cu gândul de a strivi sub lespezea unui gigant ca Dostoiewski, calitățile din „Casa cu nalbă”, încheiem cu această apropiere, cât în nădejdea unei sugestive dojeni la adresa d-lui Eugeniu Speranția.

PERPESCIUS

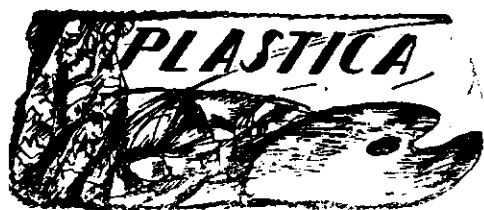
În numărul viitor:

ION MARIN SADOVEANU: DRAMĂ și TEATRU, studii și cronici

G. TALAZ: SOARE, poezii.

CAMIL BALTAZAR: BIBLICE, poeme.

PENTRU BARBU LĂUTARUL

Într-o serie de foiletoane cu prea tinerească avânt, propuneam, pe la începutul anului 1916, ridicarea, în unul din umbrelor bătrânului Iași, unei statui lui Barbu Lăutarul.

Gândul meu nimerise buni părtași în cercul câtorva adolescenți studioși, copii fără suprafață și fără putere, dar care vibrau, pentru trecut, mult mai puternic decât bătrânii simandicoși, prea absorbiți de controversele politicii locale și de problemele complicate ale sosurilor inofensiv picante.

Dintre oamenii zilei, cari ar fi putut, atunci, să spunulască haznaua cu bani a comunei sau a Statului, pentru înfățișarea plastică a minunatului purtător de doruri și suspine străvechi — singur Georget Mârzescu se arăta mișcat.

Dar cerul se iveau tare mâniat pe acele vremuri. Jur împrejurul hotarelor noastre se apropiiau, răsbuind cu prevestiri catastrofale, norii întunecați și grei ai generalei încăierări.

Curând într-o noapte, au prins să dăgăne în dangăt jalnic clopotele chemării — și fiecare din noi a fost smuls de oarba vijelie și purtat peste meleaguri negre, de sânge.

Mulți din tovarășii de gânduri bune nu s'au mai întors. O parte au revenit la vatra părinților cu duhul tulburat și trupul înjumătățit. Cei pe cari Dumnezeu i-a ferit de înțeleștarea morții, de întunecare, ori de ciopârțea, s'au înturnat cu sufletele oblonite și, în ochi, cu o înfricoșătoare resemnare.

Nevoile felurite ale vieții, alergarea după procopseala pripită, năvala furioasă la praznicul idealului național — au aruncat peste majoritatea omenirii noastre o ceață de plumb, prin care nu mai putea răzbate nici o năzuință curată, spre largul înalt, către soare.

Acum, zăbranicul apăsător a prins să se subție și prin străvezirea lui a început să picure, până la noi, boabele de măr-găritar, binecuvântate, ale Cerului.

Miștile se limpezesc și se îndreaptă, harnice, către faptele de folos obștești și sufletele stau sub vraja unei mari chemări.

Gândurile ni se întorc, pioase, în urmă, căutând să lege una de alta, răvășitele o vreme — (prin netrebnicia noastră și prin urgia timpurilor) — fășii de suflete mari, fără de cari ființa noastră națională nu pare de loc încheagată și particular vie.

Măini pioase smulg de pe mormintele înaintașilor noștri buruieni năbușitoare; preoți gălțiți în vestiminte sacre ridică rugi cucernice pentru pomenirea celor cari și-au consumat făciile sufletului spre creșterea sufletelor noastre; chipuri în marmoră senină ori bronzuri grave se ivesc prin colțuri de țară și răspântii târgovești, să perpetueze peste veacuri pe toți acei a căror activitate a însemnat o orientare a energii noastre spirituale.

Atmosfera țării noastre se elatină de larina întoarcerii cuvioase către părinții, bunii și străbunii noștri, cari nu dorm somnul de piatră al veșniciei, ci veghează asupra noastră și ne îndeamnă.

Arhanghelii redeșteptărilor plutesc în-

Ce-a scris Emil Gârleanu?

II. VERSURILE

Dar să precizăm:
1. Versurile lui Emil Gârleanu — iată ce-ace ne va opri un singur moment. Constituind opera de începător a artistului de mai târziu (și se știe: mai toți scriitorii au început prin versuri) ele merită o ușoară mențiune onorabilă, într-o cercetare care năzuiește să fie completă și documentată.

Ce sânt aceste versuri? În genere „poezii și epigrame”, înseilări mai mult satirice și polemice, rareori: pur lirice, tipărite prin unele periodice, în fruntea cărora trebuiesc socotite „Arhiva” și „Zeflemeaua” (continuarea „Moftului român” și a lui „Moș Teacă” și predecesora „Furnicii”). Nefiind inferioare multora dintre realizările adevăraților noștri epigramiști — vom reproduce câteva, la întâmplare.

Iată-le:

Unui amic

Imi spui mereu c'o să te'nșori —
Dar nu te cred — ce vrei?
Un pic de minte — or fi având
Sărmanele femeii!

Unei cântărețe

Atât de sus îți ridici glasul
C'aseară, când l-am auzit,
Căzând, din înălțimea-aceea,
Peste timpan, mi l-a strivit.

Statuei lui Ștefan cel Mare

— De ce te-au așezat cu dosul
Spre templul lor cei înțelepți?
— Spre-a nu-i silii, revind la dânsii,
Să fie totdeauna „drepti”...

Statuilor lui Miron și Asachi

Cei doi Români slăviți de țară
Spre teatru 'ntors-au așlor spate;
Nu vor să vadă lacrimi false
Ei, cari-au plâns adevărate.

Poeților

Cât de lipsiți, săraci ar fi
Acei ce veșnic se inspiră,
La ei, oricând, tot vei găsi,
De nu mai mult, măcar o... liră.

Doamnei X.

Când mi-ai jurat pe veci iubire
A: fost cu 'ncredere-ascultată;
Uitasem că 'ntr'o minte scurtă,
Și vecinicia e scurtată. (*)

Dăm — mai jos — o enumerare cronologică a versurilor publicate de Gârleanu în revista „Arhiva” din Iași:

1900—:

1. Iubitei (An I, nr. 7—8);
2. 7 epigrame (Idem, nr. 9—10);
3. alte 7 epigrame (idem, nr. 11—12);

1901—:

4. 5 epigrame (An, II nr. 3—4);
- în total: 17 epigrame și o... poezie.

Ce rezultă de-aici?

1. Că Emil Gârleanu — care semna pe-atunci și cu numele, dar și Emilgar — a început cu... versuri, ca, dealtfel atâți alți reprezentanți ai scrisului românesc: M. Sadoveanu (M. S. Cobuz); I. A. Basarabescu, ba încă domni: M. Dragomirescu și Gh. Adamescu, Sextil Pușcariu și Eng. Lovinescu;

2) că acest alebut are loc în revista eșiană, în chiar anul aparițiunii sale, pe când Gârleanu era sublocotenent și avea numai 22 de ani.

O legitimă întrebare se impune: acestea sânt și cele dintâi ale sale înseilări tipărite? Și încă: în calitate de școlar Gârleanu n'a bătut — așa cum au făcut atâția alții la nici-o poartă literară? Iată o lipsă pe care o cetarea de față se grăbește să și- recunoască, dar asupra căreia autorul ei își rezervă dreptul unei reveniri onorabile.

Până atunci socotim aici punctul de origine al literaturii lui Gârleanu.

PAUL I. PAPADOPOL

*) Exemplele extruse din „Epigrama românească” pe care subsemnatul o are gata de tipar. (studiu, culegere).

țai asupra mormintelor — pretutindeni și totdeauna.

Barbu Lăutarul în ale cărui cântece de dragoste ori de jale — cântece ale pământului nostru — s'au legănat tinerețile huncilor și străbunicilor noștri: sub farmecul căruia s'au luminat mari oaspeți străini, celebri meșteri în ale muzicii, ei înseși: Barbul Lăutarul, care a strălucit în mintea și sufletul copilăriei noastre îmbrăcat în straiele de aur trist ce i le-a fărâșit Alecsandri, cu durerea că vede stingându-se, fără demn urmaș, cel mai reprezentativ tip al duioșiei patriarhale — merită o dezgropare cinstită și o temeinică reabilitare.

Și o merită mai cu seamă în timpul de față, când cuvîncioasele sărbători, petreceri și cântări românești au fost obraznic alungate și înlocuite de o „civilizație” internațională, prin înghesuială de casă de rendezvous, iar versul lăutarului român printr'o bicinire barbară a cărnii în zvârcoliri nerusinate.

Fiește, statuia aceasta — pe care eu o văd nu ca un monument obișnuit, hărăzit să decoreze cu o mumie în plus vre-un

maidan dezolat; ci ca o fantomă senin dojenitoare, ivindu-se discret, în profilare, pe verdele sever al unei grădini străvechi și triste — ar trebui ridicată prin subscripție publică și, mai ales, din inițiativa cercurilor muzicale românești, al căror prestigiu actual a fost clement, în apreciable măsură, de geniul și faima bătrânului staroste.

Ingrîjorarea mea merge însă crescând pe măsura în care posibilitățile de realizare ale acestui vis se ivesc mai aproape.

Avem așa de puțini artiști sculptori în stare să pătrundă o idee, să trăiască într'un sentiment și să se înalțe, în concepție, până la simbol; e atâta bázăit lacom de ipsozari în preajma oricărei inițiative curate — încât frică îmi este să nu ne trezim, într'o bună dimineață, cu portretul în mărime extraordinară a unui țigan din Gropile lui Oatu... cu ghete americane, halat de baie și mandolină, rînjind un cântec obscen între un cinematograf și o bodegă cu mititei, pian automat și clientele suspecte, cu umblete de vulpe exotică.

N. N. TONITZA

Buletin bibliografic săptămânal *

de AL.-SADI IONESCU

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE.

Pascu (Iuliu). — Bibliografia dreptului administrativ român. Chişinău, (Impr. Statului), 1926, 31 p. Lei 20.

2 RELIGIE. TEOLOGIE.

Ionescu (Jeromonahul Teofil). — Sfântul Dimitrie cel Nou. Viaţa, minunea săvârşită de Sfântul Dimitrie cu ocazia furării lui de Bulgari în timpul ocupaţiei. Paraclisul Sfântului Dimitrie. Bucureşti, (Tip. Bucovina), 1926, 78 p. Lei 25.

Pocitan (Preotul Vasile). — Geneza demnităţii patriarhale şi patriarhatele Bisericii Ortodoxe. Bucureşti, (Tip. Române Unite), 1926, XII + 106 p. Lei 70.

3 ŞTIINŢE SOCIALE. SOCIOLOGIE. SOCIOGRAFIE.

Dandea (Dr. Emil). — Chestiunea Motilor. Cluj, Editura Societatea de Măine, 1926, 82 p. Lei 40. (Biblioteca socială şi economică No. 9).

32 POLITICĂ.

Ghiaţă (Petre I.). — Falimentul bolşevismului. Bucureşti, (Tip. Cartea Românească), 1926, 80 p. Lei 30.

Negulescu (P. P.). — Partidele politice. Bucureşti, (Tip. Cultura Naţională), 1926, 283 p. Lei 150.

Lupaş (Dr. Ioan). — Trei generaţiuni în politica românească din Ardeal. Cuvânt rostit în congresul partidului naţional român, ţinut la Sibiu în ziua de 2 Mai 1926. Bucureşti, (Impr. Statului), 1926, 17 p. Fig.

Suciu (Dr. Ioan). — Arădanii şi partidul naţional român. Adevăruri istorice. Reamintiri de interes naţional istoric. Arad, (Tip. Diecezană), 1926, 36 p.

33 ECONOMIE POLITICĂ.

Gălcă (Ing. Thoma I.). — Politica economică şi financiară a României. Industria naţională şi tarifele vamale. Bucureşti, (Tip. Curţii Regale, F. Göbl Fii), 1926, 20 p. (Publicaţiile Cercului tehnic al României — No. 3).

Panaiteşcu (Ing. P. N.). — Capitalurile străine în Italia şi iniţiativa particulară. Bucureşti, (Tip. Tiparul Românesc), 1926, 15 p.

Raport despre relaţiile economice ale teritoriilor Camerei de comerţ şi de industrie din Cluj pe anul 1925. Cluj, (Tip. Dr. Sebastian Bornemisa), [1926], 132 p.

Voinea (Şerban). — Marxism oligarhic. Contribuţie la problema dezvoltării capitaliste a României. Bucureşti, I. Brănişteanu, 1926, 255 p. Lei 100.

Die wirtschaftliche und finanzielle Organisation Rumäniens în 1926. Bukarest, (Impr. Statului), [1926], 152 p. + hartă + 6 pl. Diagrame.

Ioanişescu (D. R.). — La législation du travail en Roumanie. Aperçu historique. Bucarest, (Impr. de l'Etat), 1926, 27 p.

Botta (G. O.). — Drum nou. Bucureşti, (Tip. Convorbiri Literare), 1926, 30 p.

Iarca (C.). — Cestiunea terănească. Dis-

cursuri pronunţate şi Proecte de legi depuse în Cameră, Rapoarte şi alte lucrări relative la Cestiunea terănească. Buzeu, (Tip. I. Călimăşcu), 1926, 120 p.

34 DREPT. LEGISLAŢIE.

Alexandrescu (Dimitrie). — Principiile dreptului civil cuprinzând doctrina şi jurisprudenţa până la zi... așezate în ordinea codului civil cu aplicarea lor la diferitele materii ale dreptului. Vol. I. Bucureşti, (Tip. Soccec & Co.), 1926, CXVIII + 656 p. Lei 500.

63 ŞTIINŢE AGRICOLE.

Andronesca (D. I.). — Lucrările premergătoare standardizării cerealelor. Bucureşti, (Tip. Convorbiri Literare), 1926, 11 p. Fig.

Andronesca (Dr. D. I.). — Situaţia precară a porumburilor noastre. Bucureşti, (Tip. Convorbiri Literare), 1926, 14 p. Fig.

Enescu (I.). — Calitatea recoltelor din anul 1924/25. Bucureşti, (Tip. Bucovina), 1926, 59 p.

Furtonă (Med. Vet. I. St.). — Agricultura franceză. Câteva consideraţiuni generale. Bucureşti, (Tip. Bucovina), 1926, 10 p.

Diamantescu (C.). — Realităţi şi Indrumări Practice. Creşterea Caiilor în România. Timişoara, (Tip. Cartea Românească), 1926, 29 p.

Dumitrescu (N. A.). — Ce trebuie să ştim când voim să alegem o vacă bună de lapte. Bucureşti, (Tip. Convorbiri Literare), 1926, 12 p. Fig.

Vaida (Med. Vet. Mihail M.). — Studiu asupra bivoliilor din vechiul regat român. Bucureşti, (Tip. Bucovina), 1926, 108 p. + 6 pl. + 17 grafice.

Cozlovski (N. C.). — Oaia Caracul. Cu colaborarea d-lui A. V. Synadino. Bucureşti, (Tip. Bucovina), 1926, 58 p. + 22 pl. Fig.

Data (Alexandru). — Pescăriile din Franţa. Bucureşti, (Tip. Bucovina), 1926, 36 p. + 1 pl.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

Papahagi (Tache). — Creaţiunea poetică populară. Bucureşti, (Tip. Soccec & Co.), 1926, 47 p.

a) Poezie.

Baltazar (Camil). — Biblice. Bucureşti, (Tip. Lucafaşul), 1926, 27 p.

Cărăseanu (I. D.). — Poezii închinare Marelu Poet Român Octavian Goga, ministru de interne. Bucureşti, (Tip. Lupta, N. Stroilă), 1926, 32 p.

Pillat (Ion). — Biserica de altă dată. Poezii. Bucureşti, Cartea Românească, [1926], 113 p. Lei 40.

Săpunaru (G. S.). — Versuri. Cu o prefaţă de N. Iorga. Bucureşti, (Tip. Cartea Românească), 1926, 110 p. Fig. Lei 50.

Speranţia (Th. D.). — Anecdote nouă. Ediţia V. Bucureşti, Cartea Românească, [1926], 318 p. Lei 70. (Opere complete. Vol. VII).

b) Teatru.

Galiţa (Mihail). — Jertfa datoriei. Dramă în patru acte. Bucureşti, Cultura Naţională, 1926, 69 p. Lei 40.

Stanca (Sebastian). — Sergentul, Dramă într'un act. Prelucrată şi localizată după lucrarea lui T. Körner: „Josef Heyderich”. Arad, Librăria Diecezană, 1926, 46 p. Lei 5. (Biblioteca Semănătorului Nr. 119).

c) Roman. Nuvelă.

Chivăran-Răzvan (G.). — Proză. Fragmente. Ediţia I-a. [Ploesti], 1926, 87 p.

Neaga-Negulescu. — Clacă şi robie. Bucureşti, Adevărul, [1926], 70 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineaţa No. 61).

Popescu-Lumina (N. I.). — Domniţa Galini. Poveşti. Bucureşti, Ancora, S. Benvenisti & Co., [1926], III + 246 p. Lei 75.

Sadoveanu (Mihail). — Ţara de dincolo de negură. Povestiri de vânătoare. Bucureşti, Cartea Românească, 1926, 221 p. Fig. Lei 120.

Taller (Emilia). — Din tainele simţirei. Nuvele şi schiţe. Ediţia II-a revăzută şi completată. Bucureşti, Cartea Românească, [1926], 248 p. Lei 50.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Schullerus (Eduard). — A Stern Ausgewählte Gedichte. Hermannstadt, Adolf Meschendörfer, 1926, 70 p.

Schulierus (Eduard). — A Stern Gesammelte Dichtungen. Hermannstadt, Adolf Meschendörfer, 1926, 210 p.

Csermely Gyula. — Napkeleti kaleidoszkop regényes történet. Régi krónikák után. Braşov, Brassói Lapok kiadása, 1926, 208 p.

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSĂ.

Duhamel (Georges). — Odaia ceasornicului. Nuvele. Traducere de George Silviu. Bucureşti, Adevărul, [1926], 64 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineaţa No. 62).

Dumas Fiul (Alexandru). — Dama cu camelii. Roman complet. Text românesc de George B. Rareş. Ediţia doua. Bucureşti, Ancora, S. Benvenisti & Co., [1926], 331 p. Lei 80.

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Constantinescu (N. A.). — Dare de seamă asupra întemeierii şi activităţii Institutului pentru studiul Europei sud-estice. Bucureşti, Editura Institutului 1926, 32 p. Lei 10.

Sărbătorirea împlinirii vârstei de 60 ani ai M. S. Regelui Ferdinand I de către Academia Română. Bucureşti, (Impr. Statului), 1926, 39 p.

Xenopol (A. D.). — Istoria Românilor din Dacia Traiană. Ediţia III-a, revăzută de autor, îngrijită şi ţinută la curent de I. Vlădescu. Vol. III: Primii domni şi vechile aşezăminte 1290—1457. Bucureşti, Cartea Românească, [1926], 236 p. Fig. Lei 120.

* A se vedea tabloul clasificăţiunii zecimale în numărul 1.

LA CARABUȘ: Este... dar s'a isprăvit.

Am impresia că teatrul de vară, revista, obișnuiește marele public cu teatrul mai serios. Și cu comedia și cu drama. Teatrul de vară atrage public numeros. Publicul râde, Ascultă acea muzică ușoară și petrece. Reține scene și fără îndoială, că începe să se intereseze de conflicte dramatice.

Iar despre teatrul condus de popularul Tănase mi s'a spus în repetate rânduri, de cunoscuți din Ardeal și din Bucovina, că e apreciat îndeobște de întreg publicul și românesc și minoritar. Poate că aceasta se explică și prin partea spectaculoasă, căreia Tănase îi dă o foarte alocată atenție, dar și prin vioiciunea așa de simpatice a artiștilor trupei.

„Este... dar s'a isprăvit” este revista poezilor Mircea Rădulescu și Alfred Moșoiu.

Nu cu prilejul unei reviste se poate vorbi despre însușirile artistice ale acestor scriitori, cari și-au stabilit reputația atât prin volumele lor de versuri, cât și prin piesele de teatru, care au avut succes și durată.

În revistă, căutăm șarja, vrem gluma, așteptăm jocul de cuvinte și verva.

Mircea Rădulescu și Alfred Moșoiu izbutesc să dea în șirul de tablouri al revistei lor, înverigări ale tuturor elementelor, desfășurate sprinten.

Cred, că au fost mai vibrant inspirați, când au scris tabloul Manechinului sentimental, în care Tănase face bine pe Minulescu.

Sunt fără îndoială pronunțat mai pline de vervă tablourile cu Opera română, — în care Codruț dovedește deosebite însușiri — și cu fripturiștii.

Mi se par cam lungi scenele cu Văcăreștii și nu destul de definită scena cu bursa.

Autorii ca poeți lirici au dat și o notă de lirism în scenele „parfumului” și „rozelor”. E o revistă, pe care publicul știe s'o aprecieze.

Despre, actori, despre toți, nu se pot spune decât cuvinte bune.

Trebue să fac însă mențiuni deosebite pentru dna Natalița Paveșcu, și Tănase; după cum trebuie să insist asupra admirabilei dansatoare Ossi.

B. CECROPIDU.

Interviul d-lui

Al. T. Stamatiad

În Rampa de Luni 19 Iulie, d. Romulus Dianu, se întreține cu poetul Al. T. Stamatiad. Convorbirea e pentru poet prilej să glorifice memoria lui Macedonski, să arunce săgeți și lauri la contemporani, și mai ales să vorbească în accente emoționate de vremurile dinainte de război, pe care „Splendida generație” a poetului, le-au ilustrat:

Generația de după război a recoltat cu belșug munca noastră.

Dar nu mai e generația splendidă de altădată, când era posibilă boema și visarea, când asperitățile vieții erau nesimțite. Ce propice atmosferă literară!

Ne străngem la Kübler, Macedonski, Mircea

Demetriade, Speranția, Cruceanu, Minulescu, Karnabatt, la o masă.

La alta: Chendi: Iosif, Anghel, Zaharia Bărsan. Pe urmă taberele s'au lărgit. La Academia Terasă veneau: Rebreanu, Sorbul, Camil Răssu, Steriade, Corneliu Moldovanu, Barbu Nemțeanu, Davidescu, Coșbuc (știi povestea cu „masa poezilor” și cu bietul Coșbuc...), Castaldi, Dragoslav, Dragomirescu, Traian Bratu...
Trăim o dulce reverie!...

— Astăzi nu mai e posibil să trăiască un scriitor din arta lui. Și nici vre-o situație profesională potrivită nu-i văd. Fapt este însă că pe unii scriitori burocratismul îi ajută (Balzac și alții...), pe alții îi distruge. E în funcție de natura talentului acest lucru.

Dar să nu fim prea pretențioși. Ideal ar fi ca o carte să ne dea posibilitatea de a trăi liberi trei luni pe an, trei luni de refacere, în țară sau în străinătate, cum se întâmplă azi în Franța. Dar acolo, într'adevăr, cartea e o afacere și pentru scriitor și pentru editor.

AL. T. STAMATIAD

— Premiile naționale ar trebui decernate pentru întregul operii și vieții literare a unui scriitor.

Așa fiind, acest premiu n'ar trebui să vină decât după ce scriitorul se va fi realizat complet. Anul acesta, premiul de poezie l-ar fi meritat D. Nanu. În critică (nu înțeleg de ce tocmai acest premiu s'a desființat), Ovid Densusianu, M. Dragomirescu, N. Jorga, Lovinescu, G. Ibrăileanu sau în cel mai bun caz, d. Rădulescu Motru.

Cum premiu de critică?...

Răsplătești genul literar sau răsplătești omul? Iată de ce cred că era indicat d. Rădulescu Motru, care e o mare figură culturală, de suprafață întinsă, a scos reviste și a determinat curente. („Noua Revistă Română”, „Ideea Europeană”, „Revista de Filosofie”...).

TARGUL DE FETE DE PE MUNTELE GAINA

În Cuvântul, d. profesor Traian Mager, publică un foileton cu pitorești informații în legătură cu tradiționalul târg de fete ce se ține, de Sf. Petru, la Moșii, pe muntele Găina:

Pe platoul Muntelui Găina din vremuri imemorabile se ține în fiecare an în Duminică după Sâmpetru (stilul vechi), „Târgul de Fete”. Originea acestui obicei curios nu se cunoaște,

— cum însă până în zilele noastre târgul s'a perpetuat într'o formă mai mult de sărbătoare câmpenească, decât de târg propriu zis, — dăm cu socoteala că derivă din străvechi obiceiuri ale unei religii naturale. O sărbătoare închinată naturii libere, trebuie să vedem la originea acestui târg, căci în această formă ni se prezintă și azi. Creștinismul, nici aiurea și cu atât mai puțin aici, nu a putut să răpească sufletului păgânesc toată poezia plină de farmec a panteismului.

Munții Apuseni prin structura lor geografică constituie o cetate naturală inexpugnabilă, în care a putut să perziste multă vreme autohtonii din epoca preromană chiar; astfel înțelegem între multe alte particularități caracteristice moșilor și acest obicei patriarhal, rămas din lumea misterelor unui cult păgân. Exemplu analog ni-l servește poporul celt, care s'a putut menține numai într'o astfel de cetățuie naturală, din Munții Irlandei...

Cât privește înțelesul numirii de „târg de fete”, adevărul e că nu se pomenește să se fi vândut aici fete; ea ne indică numai motive de natură practică, cari au contribuit la susținerea acestui obicei tradițional. Căci afară de vechi credințe religioase, și necesități de ordin practic au contribuit ca târgul din Găina să se perpetueze până azi. Satele de munte sunt împrăștiate pe întinderi de zeci de kilometri, ba chiar și casele se răsfelesc singuratic la distanțe considerabile, — așa că trebuia căutată o convertire socială într'un punct geografic accesibil tuturor moșilor, — la care să poată lua parte și crișenii, adică locuitorii de pe versantele de sud și sud-vest ale Munților Apuseni.

Or, Găina, prin poziția sa geografică dominantă satisface mai bine acestei condiții. Iar, clima aspră montană îngăduie mai ușor ca această întrunire de dulci nădejdi pentru tineret, să se țină tocmai la Sâmpetru, în plină vară.

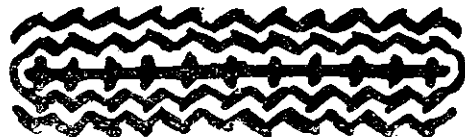
Acest „târg”, care ca orice târg, se reduce la mărunțișuri casnice, mâncăruri și băutură, — oferă cel mai bun prilej tineretului pentru a încheia cunoștințe, — ba, practic, cum e munteanul, de ce nu s'ar fi putut binecuvânta căsătorii chiar la fața locului? Ernele sunt grele în munți și „câșlețele” nu oferă cel mai potrivit timp pentru nuntă.

Pentru căsătorii, târgul dela Găina e locul și timpul cel mai potrivit de întâlnire cu rudeniile. La anul, și de aci înainte în fiecare an vine fata să-și vază părinții, iar ginerele — socrii, — căci cunoscută fiind voinicia și frumusețea moaștelor, multe coboară după bărbați în țara Crișurilor.

În anii din urmă ai stăpânirii ungurești, târgul de fete începea să-și piardă din vivacitate. Jandarmii ungurești, în uniforma lor neagră de păsări de noapte, împetritău tot mai întetăit populația albă a târgului, ce se reducea an de an. Vizitatorul intelectual român, era urmărit provocător pas de pas și supus șicanei controlului. De jena amestecului profan, pierise până și veselă idilelor vrednice de pana lui Virgil.

Cu atât mai vărtos reinvie azi această sărbătoare câmpenească. Feciorii, după sate și prietenii, se adună sub steaguri tricolore și cu lăutari în frunte, se pornește alaiul spre Găina, ca la mari zile de chef.

Ivirea soarelui triumfător, în dimineața de târg, este salutată de fete și tinere vestite cu strigate de bucurie din zeci de tunice. Se încep apoi ospete bucolice, mâncare, rozolite (un fel de lichior), joc — care se continuă într'o atmosferă de beție sufletească proprie fanatismului religios. Se prăznuiește în imnuri de iubire o nouă biruință a lui Uranos, regenerat de viață, călcând triumfător asupra morții hibernale.

E C O U R I

UNIVERSITATEA POPULARA „COASTA DE ARGINT“

De la 6 August până la 25 Septembrie a. c. se vor ține la Balciu pitorescul oraș de pe litoralul Mării Negre, următoarele cursuri organizate de Universitatea populară „Coasta de argint” — animată de publicistul și omul de frumoase acțiuni care e d. Oct. Moșescu:

Octav Onicescu: Filosofia științei de astăzi.
Nae Ionescu: De ce nu sunt raționalist?
G. Mugur: Subiect rezervat.
I. Andrieșescu: Litoralul Dunării și al Mării Negre în timpurile pre și proto istorice.
Dr. C. Daniel: Subiect rezervat.
Jean Valjean: Technica comediei.
Ion Marin Sadoveanu: Drama magică și începuturile tragediei vechi.
Camil Petrescu: Teatrul românesc
Alexandru Marcu: Teatrul italian.
Pamfil Șeicaru: Națiune și presă.
Eugen Titeanu: Ofensiva spiritului contra-revoluționar.
Ion Pillat: Spiritul românesc în literatură.
Perpessicius: Lirica nouă românească.
N. Batzarla: Literatura Balcanică.
Oscar Walter Cisec și Ștefan Nenițescu: Artetele plastice.
Oct. Moșescu: Tineretul universitar și politica culturală.
Comitetul de conducere a luat toate măsurile necesare ca d-ilor profesori și studenți cari vor să audieze cursurile de mai sus, să li se facă mari înlesniri și reduceri pentru locuință și masă. Cu rugămintea, însă, să anunțe secretariatul universității cu cel puțin 5 zile înainte de data sosirii. Inscrisurile se fac la secretariatul universității „Coasta de Argint” Balciu.
De la 21—17 Septembrie s'a organizat sub conducerea d-lui Oct. Moșescu, directorul Universității, o excursiune la Constantinopol. Plecarea va fi în seara de 12 Septembrie cu vaporul „România” iar înapoierea în ziua de 17 Septembrie cu vaporul „Principesa Maria”. Persoanele care vor să ia parte la această excursiune sunt rugate să ceară informațiuni la secretariat, până la 10 August.

PREMIILE „FEMINA“

Comitetul românesc al premiului „Femina” sub prezidenția M. S. Regina Maria, a decernat premiul pe anul 1925 cărții d-lui **Th. Raucă:** *L'honorable partie de campagne*, aleasă dintre cele propuse de comitetul francez. Iar comitetul francez, sub prezidenția d-rei Elena Văcărescu, a decernat premiul său corespunzător d-lui **E. Bucuța**, pentru cartea sa: *Legătura roșie*, propusă de comitetul românesc.
Pe anul 1926 se va da preferință romanului. Cărțile apărute în acest an, autorii ce doresc să concureze urmează să le trimeată cel mai târziu până la 12 Noembrie a. c., în câte 2 exemplare d-nei Irina Procopiu, vice-președintă, str. Al. Lahovari 23, și în câte un exemplar d-nei Z. Caribolu, b-dul Lascar Catargiu 67, d-lui Ștefan I. Nenițescu, secretar al comitetului, str. Caragea Vodă 5.

REVISTE

GÂNDIREA (VI, 4—5, Mai, Iunie):
Un foarte interesant eseu al d-lui **C. Rădulescu-Motru**, despre **Sufletul mistic**. Conținutul sufletului mistic, cu nehotărnicirea lui sufletească, cu logica emoțională care îl reglementează, incursiuni în sufletul primitiv (prin lucrările ultime ale antropologilor) și câte odată chiar pe la noi, cu prilejul inoventismului din Basarabia (perimată practică de exorcism); pricinile de succes ale misticismului în zilele noastre, caracterul comercial al acestei mărfi cu

mare căutare în piața intelectualității contemporane, — iată câteva aspecte ale acestui prea interesant eseu, din care vom extrage aceste câteva rânduri:

Sufletul mistic are, prin urmare, o structură care și-a dovedit soliditatea. Structura lui este cea mai veche din câte s'au cristalizat de eul omnesc și în același timp este aceea la care să recurgă în totdeauna, în momentele mari de criză. Sufletul mistic este un adăpost și în același timp un generator. Un adăpost pentru cei slabi; un generator pentru cei prea plini de viață. El este ca atmosfera umeză și caldă a epocii tropicale, preistorice, în care au crescut vegetațiile luxuriante, din a căror straturi carbonifere ne mai încălzim și astăzi.

În rezumat, caracterele sale esențiale decurg din natura emotivă a eului în jurul căruia el cristalizează. Are tendința să se reverse asupra naturii întregi, în personificări de un gigantism copilăros și vag. Este optimist. Clădește pe noroc. Mentalitatea, care îl conduce, are la bază intuiții schintietoare, dar fără organizare logică. Misticul vede în lume nu aceea ce este, ci aceea ce el ar dori să fie. De aceea, în jurul lui totul este minune, sau simbol de A-Tot-Puternicie. Sufletul mistic este născut din atitudinea anticipată a biruinței. În el, omul și-a serbat la origină biruința asupra instinctului, și de atunci el a rămas ca o armătură miraculoasă pentru vremuri de restriște și pentru vremurile de încordare. El este primitiv, și totuși este părghia viitorului. El este eternul primitiv în progresul omnesc.

„Biblica” d-lui **Lucian Blaga**, realizează din imagini și rustice și cerești, o scenă de particulară savoare:

Maică Precistă, tu umbli și astăzi răzai
pe cărări cu jocuri de apă pentru broaște [tестоase.

Încre ierburi înalte și goale
copilul ți-l desbraci
și-l înveți să stea în picioare.
Când e prea rău
il adormi cu zeamă de maci.

Pentru tine lumea e o pecete
pusă pe-o taină și mai mare:
de aceea mintea nu ți-o muncеști
cu nimic.
În casă lângă bîldarul cu smălțuri
în fiecare zi păzești cu răbdare
somniașul marelui prunc.
A muștrare clipind
te superi doar
când ingerii trântesc prea tare ușile
venind sau ieșind.

Literatură iscălesc d-nii: **Mateiu Ion Carageale, Cezar Petrescu, Zaharia Stancu, T. Păunescu-Ulmu**, etc.; cronici d-nii: **Tudor Vianu, Al. Marcu, Ștefan Mateescu, G. Breazu, I. M. Sadoveanu, M. Beza, N. I. Herescu**, etc.

GETATEA LITERARĂ (I, 9—10, Iulie). „Poezie și critică” s'ar putea numi, pe bună dreptate, această ultimă fascicolă a revistei d-lui **Camil Petrescu**. E una din cele mai bogate și mai unitare dintre broșurile „Getatei literare”, — care s'a impus și până astăzi prin gust și independență. „Poezie și critică”, pentru că între aceste două forturi se consolidează o atitudine foarte hotărâtă.
Poeziile, întru totul interesante prin străduința de înnoire a autorilor, sunt un alt aspect al aceluiași criticism care stă la temelia „Getatei literare”. Și dacă de multe ori atitudinea aceasta analitică prăfuește emoția, ea nu e mai puțin un câștig și o delectare pentru spiritele a-

lese. Din gama de sugestii ale ciclului: „Transcendentalia” al d-lui **Camil Petrescu** transcriem această „Inchinare apocaliptică”:

Limba de flacări pe mlaștini în noapte
Sborul de uliu trimis să vâneze
Cad, se ridică. Două hilare spezeze
Chinute oasele moarte în cei care fură cei șapte.

Vreau să-ți trimes un mesaj în spre marginea
[lumii,
Melc care poartă în spate un pat, să-l măsoare
Cum măsura și Procut, eu din mălul humii
Deapăn cu patimă strigătul meu care moare.

D-nii **I. Vinea, Remuș Dianu, D. Giurezu**, completează suita. Din versurile d-lui **C. L. Șiclovanu**, această frumoasă și simplă poezie: „Anonimat”.

Nu ți-a părut ciudat să ne 'ntâlnim așa de
[timpurii
Pe două căi ce se despart, când se 'ntreafie-o
[clipă —
În parcul scuturat de vânt, simptom de gripă,
În care orașenii au iubit din tată 'n fiu?

Te-am prins în capătul unor alei ce se 'ntâlniau
Și ca o ciută-ai tresărit sub colorata-ți mască.
Pe-atunci în parcuri pomii infrunziu,
Sau poate începeau să desfrunziască

În truda ce dizolvă sufletele-apoi
Noi ne-am pierdut și despărțirea n'a fost tristă.
Din ce a fost, nimic nu se schimbasesc între noi
Și nici măcar în amintire o batistă.

Atâți castani și tei a 'nchiș, cu sufletu-mi
[asemeni,
Grilajul parcului, în toropeala asta grea.
Tot mă mai plimb în calmul vremii, printre
[semeni
Și orice pălărie mauve, de-atunci îmi pare
[că-i a ta.

„Comentariile critice”, — cărți, teatre, reviste, premiile naționale, — sunt scrise de d. **Camil Petrescu**, cu verva și competența d-sale habituală.

CARTI PRIMITE

MIHAIL SADOVEANU: *Tara de dincolo de negură*, povestiri de vânătoare, ed. „Cartea Românească” (1926).

ION PILLAT: *Biserica de altă dată*, poezii. „Cartea Românească” (1926).

TH. D. SPERANȚIA: *Anecdote nouă*, vol. VII, ed. V. ed. „Cartea Românească” (1926).

EMILIA TALLER: *Din tainele simfiriei*, nuvele ed. H-a ed. „Cartea Românească” (1926).

ȘERBAN VOINEA: *Marxism oligarhic*, contribuție la problema dezvoltării capitaliste a României, ed. „I. Brănișteanu” (1926).

OCTAVIAN VOROBCHIEVICI (căpitanul): *Drumul Codrului*, dramă într'un act, (1926).

CONCURSUL LITERAR (AL REVISTEI „FLAMURA“

pentru poezie și proză, se prelungește până la 1 August, dată care va rămâne definitivă.

Comisiile care vor selecționa cele mai bune nuvele și poezii din cari cetății, prin vot, vor alege câte una, — sânt:

Pentru poezie: **George Baiculescu, Nichifor Crainic, Radu Gyr, Perpessicius, Marcel Romanescu**;

Pentru proză: **Radu Bardeș, Eug. Băureanu, Adrian Pascu, Cezar Petrescu, Liviu Rebreanu**.

Redactor **PERPESCIUS**